

UNIVERZITET U SARAJEVU
FAKULTET POLITIČKIH NAUKA
ODSJEK POLITICOLOGIJA

**UTICAJ KULTURNE DIPLOMATIJE STRANIH ZEMALJA U
BOSNI I HERCEGOVINI : KULTURNI CENTRI KAO SINONIM
“MEHKE MOĆI”**

- magistarski rad-

Kandidatkinja:

Nirvana Puran Turković

Br.indeks :650/II- PIR

Mentor:

Prof.dr. Sarina Bakić

Sarajevo,septembar 2023 godine.

UNIVERZITET U SARAJEVU

FAKULTET POLITIČKIH NAUKA

ODSJEK POLITICOLOGIJA

**UTICAJ KULTURNE DIPLOMATIJE STRANIH ZEMALJA U
BOSNI I HERCEGOVINI : KULTURNI CENTRI KAO SINONIM
“MEHKE MOĆI”**

- magistarski rad-

Kandidatkinja:

Nirvana Puran Turković

Br.indeks :650/II- PIR

Mentor:

Prof.dr. Sarina Bakić

Sarajevo,septembar 2023 godine.

SADRŽAJ

SADRŽAJ	i
SAŽETAK.....	iii
UVOD	1
1. TEORIJSKE OSNOVE RADA.....	1
2. TEORIJSKO – METODOLOŠKI DIO.....	3
2.1. Problem istraživanja.....	3
2.2. Predmet istraživanja	3
3. CILJEVI ISTRAŽIVANJA.....	4
3.1 Naučni ciljevi istraživanja	4
3.2 Društveni ciljevi istraživanja.....	4
4. METODE ISTRAŽIVANJA.....	5
5. SISTEM HIPOTEZA	6
6. KULTURNA DIPLOMATIJA I „MEKA MOĆ“ (HISTORIJA, DEFINICIJA , PONOVNO OTKRIVANJE).....	6
6.1 Pojam i definicija kulturne diplomatiјe	10
6.2 Kulturna nasuprot javnoj diplomatiji	12
6.3 Mehka moć-pojam , definicija ,resursi	14
6.4 Kulturna diplomatiјa sinonim mehke moći	17
6.5 Institucionalni okviri kulturne diplomatiјe	19
7. KULTURNI CENTRI U BOSNI I HERCEGOVINI.....	22
7.1 KULTURNI CENTAR „KRALJ FAHD“	22
7.1.1 Edukacija i sportski centar.....	24
7.2 GOETHE INSTITUT	27
7.2.1 Programi njemačkog jezika	28
7.2.2 Kultura, manifestacije i projekti Goethe institute.....	29
7.3 KULTURNI CENTAR JUNUZ EMRE.....	32
7.3.1. Aktivnosti instituta Yunus Emre	33
7.4 FRANCUSKI KULTURNI CENTAR	38
7.4.1 Aktivnosti Francuskog instituta.....	39
7.5 IRANSKI KULTURNI CENTAR	43

7.5.1 Kursevi i promocija Perzijskog jezika.....	43
7.5.2 Izložbe, film , kulturna razmjena.....	45
7.6 BRITISH COUNCIL.....	48
7.6.1 Fokus na učenju, podučavanju i polaganju testova engleskog jezika.....	48
7.6.2 Društvo i obrazovanje	50
7.6.3 Kultura i umjetnost.....	51
7.7. AUSTRIJSKI INSTITUT.....	53
8. EMPIRIJSKA ANALIZA	54
8.1 DISKUSIJA.....	59
9. ZAKLJUČAK	61
LITERATURA.....	63
POPIS SLIKA	67
POPIS GRAFIKONA.....	68
BIOGRAFIJA.....	69

SAŽETAK

Kulturna diplomacija stara je koliko i međunarodni odnosi. Upotreba kulturnih formi kao alata „mehke moći“, ima dugu historiju. Iako kulturna diplomacija danas postaje sve važnija,, različiti su pogledi na njeno definisanje. Zato su se na početku ovog rada prvo pokušala pronaći neka historijska sjecišta kulture i diplomatiјe, gdje bi se mogli nazrijeti dijelovi onoga što kulturna diplomacija danas jeste. Kod problema definicije postoji identifikacija javne i kulturne diplomatiјe kao istog sinonima, pa je u radu data analiza i pregled stavova o ovom problemu različitih autora. Kulturna diplomacija obično se definiše pojmovima mehke moć, odnosno kao jednim od njenih alata, pa je u radu istražen pojam mehke moći, kao i analiza suodnosa ova dva pojma. Obrađena je i tema institucionalizacije kulturne diplomatiјe, gdje se kulturni centri opažaju kao osnovni instrument širenja pozitivne slike o jednoj državi, pa se postavlja pitanje : Da li je kultura i ono što je čini (književnost,muzika,film,jezik),zaista realan alat u proiciranju mehke moći jedne države. Zbog toga je glavni fokus ovog rada, predstavljanje Kulturnih centara drugih stranih država u Bosni i Hercegovini, sa prikazom njihovih programa, kao i istraživanje javnog mjenja o prepoznatljivosti i uticaju kulturnih centara u Bosni i Hercegovini, sve u cilju potvrđivanja premise da kultura i kulturna diplomacija jesu realan alat proiciranja mehke moći, koji kroz rad kulturnih centara u drugim državama grade i šalju pozitivan imidž o sebi i svojoj državi.

Ključne riječi : Kulturna diplomacija, Kulturni centri, Mehka moć.

UVOD

1. TEORIJSKE OSNOVE RADA

Kultura je oduvijek bila dio međunarodnih odnosa i diplomatiјe. Vanjsku politiku definira sveoubuhvatnost državnih resursa a posebno kulturno stvaralaštvo koje posjeduje. Vremenom dipolomatija je usvojila zaseban naučni ogrank proučavanja, a to je kulturna diplomatiјa. Kao takva kulturna diplomatiјa povezuje unutrašnju i vanjsku politiku. Dakle, kao zasebno područje naučnog interesovanja kulturna diplomatiјa na osnovu vanjske politike uspostavlja svoje strategije i načine djelovanja. Kulturna diplomatiјa posljednjih decenija zauzima visoko rangirano mjesto u raspravama i istraživanjima politologa. U ovom radu bavićemo se uticajem kulturne diplomatiјe u Bosni i Hercegovini s posebnim akcentom na Kulturne centre.

Jedna od najstarijih definicija kulturne diplomatiјe jeste upravo ona koju ističe Stejt dipartment 1959.godine koja tvrdi da je kulturna diplomatiјa direktan i trajan kontakt među narodima različitih nacija osmišljen da pomogne u stvaranju bolje klime međunarodnog povjerenja i razumjevanja u kojima mogu da funkcionišu zvanični odnosi.

Danas se sve češće susrećemo sa poistovjećivanjem kulturne diplomatiјe kao instrumenta "meke moći" države. Putem obrazovanja, kulture i umjetnosti države uspostavljaju, razvijaju i održavaju spoljne odnose. Kultura i umjetnost imaju značajnu ulogu u promovisanju imidža države.

"U novijem periodu, u izveštaju Komiteta za Kulturnu diplomatiјu pri Stejt dipartmentu iz 2005. godine, kulturna diplomatiјa se definiše u okviru "meke moći" i javne diplomatiјe, kao "produžetak ideja, informacija, umetnosti i drugih aspekata kulture među narodima radi podsticanja međusobnog razumevanja".¹ Pri samom definisanju kulturne diplomatiјe mora se istaknuti da državni interes je faktor koji je nepromjenjiv. Prepoznajemo tri oblika definiranja kulturne diplomatiјe. Prvi oblik je onaj u kojem se Kulturna diplomatiјa oslanja na upotrebu kulture kao instrumenta kojim se jačaju nacionalni interesi. Drugi oblik se odnosi na upotrebu kulturne diplomatiјe kao instrumenta kojim se relaksiraju zategnuti politički odnosi. I na samom kraju imamo treći oblik koji sprovode u većini slučajeva nedržavni akteri.

¹ <https://www.economicdiplomacy.co.rs/kulturna-diplomatija/>

Kulturna diplomacija je pojam koji obuhvata posebno područje unutar šireg pojma a to je diplomacija. Kulturna diplomacija predstavlja u biti promovisanje države kroz kulturu. S obzirom da u savremenom svijetu zauzima sve veću poziciju možemo je definirati i kao jedan od najbitnijih faktora u međunarodnim odnosima. Kulturna diplomacija povezuje unutrašnju i vanjsku politiku s kulturom.

Kulturna diplomacija je najbolji način približavanja odnosno prikazivanja svog identiteta, te upozavanja s drugim, drugačijim i prihvatanja istog.

Mehka moć je relativno mlad pojam, spominje se tek u kasnim 1980-tim (Joseph Nye). Za razliku od tvrde moći za koju vežemo samo negativne epitetne kao što je prinuda, nasilje i sl., mehka iako je moć u pitanju ne spominje se u pežorativnom smislu. U politici, međunarodnim odnosima ovaj pojam uzima sve veću poziciju. Mehka moć je zaista fenomen modernog, savremenog društva gdje se ona predstavlja kao sposobnost uvjeravanja. Kompleksno je samo definiranje ovog pojma i ne može se definirati samo kao uticaj, ali najbliže shvatanje jeste upravo to da je mehka moć uticaj kroz kulturu. Joseph Nye je predstavio mehku moć kao postizanje političkih ciljeva bez oružja i nenasilnim putem.

Kulturni centar kao termin razdvojimo na dva djela, a to su centar i kulturu. Pojam centar je nastao od latinske riječi centrum, centar predstavlja središte određenog tijela. Kultura kao pojam nastala je također od latinske riječi colere (obrađivati zemlju, poštovati). Kulturu moramo posmatrati s dva aspekta, a to je duhovna kultura i materijalna kultura, što bi je na kraju definisalo kao jednu sveobuhvatnost materijalnog ali i duhovnog stvaralaštva čovjeka (društva). Kulturni centar bi prema tome predstavljao jedno središte kulture, odnosno njenog djelovanja, promoviranja. Naravno predstavićemo kulturne centre kao institucije, što bi u krajnjem pojašnjenu predstavljalo središnju instituciju za promovisanje kulture određene države.

2. TEORIJSKO – METODOLOŠKI DIO

2.1. Problem istraživanja

Tema “ Uticaj kulturne diplomatijske stranih zemalja u BiH (Kulturni centri kao sinonim „mehke moći“)“ je problem istraživanja kojeg ćemo obuhvatiti iz različitih aspekata. Kako bismo opširnije objasnili problem istraživanja u samom naslovu prepoznajemo odrednicu koja će nam pokušati najbliže odgovoriti na ovo pitanje a to jesu kulturni centri.

Analiziraćemo kulturnu diplomaciju i njen uticaj generalno, s posebnim osvrtom na Bosnu i Hercegovinu. Uticaj kulturne diplomatijske stranih zemalja je suštinsko pitanje kojim ćemo se baviti i istraživanjem kulturnih centara njihovog djelovanja, kao i načinu djelovanja.

Preciznije, bitno je naglasiti da ćemo pokušati istražiti i koliko je samo stanovništvo upoznato s kulturnim centrima, te da li su bili korisnici nekog od njih ili planiraju biti.

Kultura je jedan od bitnih aspekata u svijetu diplomatijske strane i kao takva njen uticaj je mnogo veći, zapravo radi se o jednom „mehkom“ uticaju, posebno kroz kulturne centre ali voma značajnom.

U Bosni i Hercegovini prepoznaćemo mnogo kulturnih centara iz raznih država, ali mi ćemo se osvrnuti na Francuski kulturni centar, Goethe institut, Junuz Emre i kulturni centar Kralj Fahd, British Council, Iranski kulturni centar, Francuski kulturni centar, Austrijski institut kao najznačajnije.

2.2. Predmet istraživanja

Predmet istraživanja jesu kulturni centri i kulturna diplomacija stranih zemalja u BiH.

Kulturni centri su u savremenom svijetu najizraženiji oblik djelovanja kulturne diplomatijske strane.

Kroz svoje djelovanje, kulturne aktivnosti ostvaruju izuzetno veliki uticaj na kulturnu diplomaciju i diplomatiju općenito.

3. CILJEVI ISTRAŽIVANJA

3.1 Naučni ciljevi istraživanja

Osnovni naučni cilj istraživanja je utvrditi uticaj kulturne diplomacije stranih zemalja u Bosni i Hercegovini. Utvrditi uzročno posljedičnu vezu između uticaja kulturnih centara kao sinonima meke moći, kao jednog od načina uticaja kulturne diplomacije. U radu ćemo prikazati koliko su kulturni centri u Bosni i Hercegovini značajni za promovisanje država.

3.2 Društveni ciljevi istraživanja

Društveni cilj ovog istraživanja jeste upravo poznati društvo sa značajem kulturne diplomacije, a prije svega sa značajem kulturnih centara. Mora se istaći da su kulturni centri prije svega okrenuti prema društvu ali i pojedincu i da kao takve predstavićemo ih u radu kao iznimno važno sredstvo u promociji država.

Upravo je društvo korisnik kulturnih centara i njihov društveni uticaj je daleko izvan okvira same institucije kao takve. Kulturni centri upoznaju stanovništvo sa kulturnom svojih država približavajući i promovirajući na jedan općeprihvatljiv način, pa smo s obzirom na takav pristup i poistovjetili ih sa mekom moći.

4. METODE ISTRAŽIVANJA

Pri izradi ovog magistarskog rada korišteno je više različitih naučnih metoda istraživanja. Prvenstveno ćemo spomenuti statističku metodu koja je korištena kako bi detaljano prikazala analizu koja je zastupljena u cijelokupnom radu. Putem ove metode biće predstavljeni dobijeni podaci različitim tabelama i grafikonima. Metodom analize smo pokušali rasčlaniti složenije pojmove, tvrdnje, kako bi smo dosli do što jednostavnijih pojmovea odnosno da bismo zapravo došli do sto jednostavnijih zaključaka i približno prikazali sliku stvarnog stanja. Zatim, korištena je metoda indukcije odnosno induktivna metoda. Induktivna metoda se koristi da bi smo analizom pojedinačnih slučajeva došli do jednog općeg zaključka. Deduktivna metoda je čista suprotnost od indiktivne metode, što bi značilo da će se od jednog općeg zaključka ili spoznaje izvlači poseban pojedinačan zaključak. Metoda komparacije je veoma zastupljena u društvenim znanostima. Usporedbom se dolazi do objektivnijeg stajališta koje nam omogućava predstavljanje realne slike određenog društvenog problema.

U ovom radu ćemo se koristiti kombinacijom različitih metoda istraživanja, ali i tehnika. Spomenućemo bibliografsku tehniku kao osnovu za dosadašnja znanja o određenom naučnom problemu. Metodom ankete ćemo pokušati doći do što više podataka koje ćemo detaljno analizirati kako bismo na što bolji način predstavili ovo istraživanje.

5. SISTEM HIPOTEZA

Generalna hipoteza: Svojim aktivnostima, kulturni centri imaju značajan uticaj na društvene, kulturne i političke tokove u Bosni i Hercegovini, pokazuju da su jedni od najznačajnijih alata za postizanje ciljeva kulturne diplomatijske zemlje koju predstavljaju.

Pomoćne hipoteze:

- Kulturni centri svoj najveći uticaj ostvaruju kroz pružanje usluga kurseva stranih jezika
- Kulturni centri su društveno najprihvaćeniji oblik uticaja kulturne diplomatijske
- Kulturni centri u Bosni i Hercegovini zauzimaju veoma važno mjesto u promovisanju svojih država

6. KULTURNA DIPLOMATIJA I „MEKA MOĆ“ (HISTORIJA, DEFINICIJA , PONOVNO OTKRIVANJE)

Naziranja i sličnosti sa onim što kulturna diplomatija danas jeste moguće je pronaći kroz historiju ljudske civilizacije i nekadašnjih carstava i država.

Clarke primjećuje da se pojava kulturne diplomatije kao polja politike može smjestiti u kasniji dio devetnaestog stoljeća, ali vrijedi uzeti u obzir ranija sjecišta između diplomatije i kulture kako bi se jasnije razlučio novitet kulturne diplomatije kao prakse i polja politike.(Clarke, 2020:10)

Kulturna diplomatija obuhvata bezbroj aktivnosti osmišljenih da se ojačaju međusobne veze država. Kroz kulturu države mogu projektovati pozitivan imidž, izazvati interesovanje, promovisati razmjenu i stvarati povjerenje za trajna partnerstva.Ovi oblici angažovanja evidentni su još u doba stare Grčke i Rimskog carstva (Lee,2015:354) .

Kulturna diplomatija stara je koliko i međunarodni odnosi. Upotreba kulturnih formi kao alata „mehke moći“ , a u nekim slučajevima i globalne dominacije, ima dugu historiju. Kako Udo

primjećuje, Grci su još 323. godine prije nove ere uspješno projektovali helenističku kulturu širom Evrope, velikih dijelova Azije i sjevera Afrike, pri čemu je najkarakterističniji fenomen grčke dominacije: „helenizacija“, stvaran kroz procese i ekspanziju: grčke kulture, jezika i obrazovanja. Kroz grčki jezik, umjetnost, pozorište, muziku, poeziju, filozofiju, matematiku i nauku helenistička kultura je dostigla svoj vrhunac, proširivši svoju političko-kulturnu dominaciju, pri čemu je širenje grčke kulture postalo suština grčke spoljne ekspanzione politike, koja je svoje korijene nalazila i historijski se nadovezivala na Aleksandra Velikog i njegove vojne pohode na Perziju, Jugozapadnu Aziju i sjever Afrike. Za razliku od drugih svjetskih sila koje su postojale prije i poslije Grčke, helenizam (ili imitacija Grčke) nisu nastojali da nasilno nametnu grčku kulturu nad kulturama pokorenih naroda i kraljevstava. Grčka kultura postizala je spontani pristanak, a osvojena kraljevstva su dobrovoljno prihvatala i usvajala grčki jezik, umjetnost i nauku. Predstavljanjem svoje „mehke strane“ – jezika, poezije, znanja, umjetnosti i književnost – Grci su pored žestoke vojne ili „tvrde moći“, pokazivali da postoji i privlačna strana sa kojom se vrijedilo identifikovati i oponašati je. Uspjeh i izdržljivost Grčke kao supersile, uprkos brojnim unutrašnjim problemima, ponajviše duguje njihovoj spretnoj upotrebi kulture kao ključnog alata „mehke moći“. (Udo, 2017:138)

Rimsko carstvo takođe se pored „tvrde moći“ koristilo i kulturom kao aspektom ratovanja i osvajanja. Mulcahy navodi da su prednosti rimske civilizacije – njen jezik, učenje, red, prosperitet i pogodnosti – bile moćno oruđe u osvajanju Italije i većeg djela poznatog svijeta. Biti Rimljanim značilo je participirati u njenim kulturnim tradicijama, a posebno poznavati latinski jezik i književnost. Rimsko državljanstvo je bila nagrada koju su željno tražili potčinjeni narodi carstva i mnogi njegovi tobožnji neprijatelji. Kako se njegovo carstvo širilo i sazrijevalo, Rim je počeo predstavljati ne samo geografsku lokaciju već i kulturni koncept. Rimljalin nije bio samo onaj koji je boravio na obalama Tibra, već onaj koji je učestvovao u rimskoj kulturi. Očuvanje zajedničke kulturne povezanosti postalo je snažna konekcija koja je držala na okupu etnički raznoliko stanovništvo Rimskog carstva (Mulcahy, 1999:8).

Sa nastankom modernih državnih sustava kada počinje i razvoj formalnog predstavljanja između njih, uočava se i niz načina gdje i kultura počinje igrati ulogu u upravljanju međunarodnim odnosima. Ono što razlikuje ove kulturne dimenzije državne diplomacije od moderne kulturne diplomacije kakva se pojavljuje u devetnaestom stoljeću, njihovo je ograničenje na interakcije između političkih elita, a posebice između dvorova suverena. Kultura je bila sredstvo za predstavljanje i oblikovanje odnosa, kao i za prikazivanje vladarevog prestiža i njegovog

autoriteta, a publiku za takvo pokazivanje uvijek su činili drugi suvereni i njihov sud.(Clarke, 2020:10-20)

Francuska je jedna od prvih država koja je spoznala da je čvrsta veza između političkih i kulturnih aktivnosti važna za diplomaciju, pa su tako u sedamnestom stoljeću za ambasadore imenovali književne akademike zadužene za promociju francuskog jezika, gdje se isti nametnuo kao jezik evropskih dvorova i umjetnosti. Na taj su način znanost, umjetnost i književnost bili dobar preduvjet i pomagali diplomatskim odnosima, olakšavajući sve naknadne pregovore (Lane, 2013:8).

U devetnestom stoljeću Francuska je bila prva zapadna nacija koja je stvorila opsežan program službeno organiziranih kulturnih odnosa koji su uključivali vjerska, obrazovna i filantropska djela, posebno na Bliskom i Dalekom istoku. Francuski kulturni uticaj i danas je jak na Levantu, u Indokini i u bivšim francuskim kolonijama u Africi. Službene kulturne misije dopunjene su privatnim organizacijama poput Alliance Fran- Caise, koja od 1883. izvozi francuski jezik i kulturu kroz škole, knjige i predavanja. Da ti napori širenja francuske civilizacije nisu bili posve kulturni više je nego i očito. Pristaše "civilizacijskih napora" u francuskim kolonijama također su vjerovali da je usađivanje ljubavi prema francuskom jeziku sredstvo za osiguranje političke dominacije.(Mulcahy, 1999:9)

Velika Britanija jedan je od svjetskih lidera na polju kulturne diplomacije i „mehke moći“, pa bi je mogli nazvati i „kulturnom supersilom“. Uspjeh britanske mehke moći povezan je sa širenjem i popularnošću Engleskog jezika , prestiža britanskog obrazovanja i ključne uloge Velike Britanije u svjetskoj povijesti i kulturi (Gumenyuk, 2021:1553).

Velika Britanija je službeno ušla u polje kulturne diplomacije 1934. kada je osnovano British Council. Službeni cilj vijeća bio je "učiniti britanski život i misao šire poznatima u inozemstvu, potaknuti proučavanje engleskog jezika i učiniti dostupnim u inozemstvu trenutne britanske doprinose književnosti, znanosti i likovnim umjetnostima." Te službene aktivnosti slijedile su vodstvo privatnih organizacija kao što su English Speaking Union i Rhodes Scholarship Society, skupina koje još uvijek nastoje održati bliske veze između Britanije, zemalja Commonwealtha i bivših britanskih kolonija uključujući Sjedinjene Države. (Mulcahy, 1999:11)

Kulturni diplomacija je također privukla veliko zanimanje nakon Drugog svjetskog rata. SAD je velikodušno podupirao obnovu Europe i Japana (npr. Marshallov plan). Ti su napori stvorili

programe i institucije koje su nacije primateljice morale uskladiti s Američkim interesima.(Lee, 2015:354)

Tijekom Hladnog rata kulturna diplomacija stekla je posebnu važnost kao osnovni alat u ideološkoj borbi, jer je kultura postala sastavni dio sukoba između dva svjetska bloka čiji su predvodnici bili Sovjetski savez i SAD-e. Konkretno, Sjedinjene Američke Države su intenzivno razvijale svoje kulturne i diplomatske aktivnosti, koje su prvenstveno bile usmjerenе na širenje vrijednosti demokracije i slobode kao elemenata američkog kulturnog identiteta u svijetu. Na kraju, 1953., Sjedinjene Države stvorile su specijaliziranu vladinu agenciju – „United States Information Agency“, koja je koordinirala većinu kulturnih i diplomatske aktivnosti Sjedinjenih Američkih Država (Gumenyuk, 2021:1553). Neki znanstvenici čak pripisuju raspad Sovjetskog Saveza raširenoj averziji prema njegovoj kulturi i ideologiji, a ne nedostatku njegove ekonomije ili vojske (Lee, 2015:354)

Sa krajem Hladnog rata i raspadom Sovjetskog Saveza, hladnoratovski suparnik, najznačajnije opravdanje za mobilizaciju kulture u kontekstu vanjske politike je ispario. Ova se pojava naročita implicirala na redifiniciju kulturne politike SAD-a. Odgovor na kontinuirani pad imidža SAD-a u svijetu nakon invazije na Irak 2003., Kongres je odobrio osnivanje novog Savjetodavnog odbora za kulturu. Njegovo izvješće proglašilo je kulturnu diplomaciju glavnim osloncem javne diplomacije. Radije nego vraćajući se hladnoratovskim paradigmama prikazivanja kulturne slobode SAD-a, ovaj dokument naglašava da bi kulturna razmjena među narodima mogla imati funkciju održavanja dijaloga i odnosa, čak i tamo gdje mogu postojati neslaganja oko politike u drugim područjima. Ako su SAD-e trebale ostvariti svoju moć u svijetu, uvijek bi bilo onih koji bi negodovaliali, a to bi se moglo ublažiti kulturnim kontaktima koji bi kod drugih naroda izgradili pozitivne osjećaje o Americi čak i ako nisu odobravali određene vanjskopolitičke odluke. Važno, međutim, izvješće tvrdi da kulturna diplomacija mora biti dijalog, a ne jednosmjerna komunikacija. Umjesto modela kulturne diplomacije koji nastoji izazvati divljenje i možda imitacije, autori ovog izvješća stoga su nastojali preoblikovati kulturnu diplomaciju kao sredstvo građenje međusobnog razumijevanja i povjerenja, temeljeno na priznavanju kulturnih razlika, u kojoj se kultura u smislu umjetnosti i obrazovanja uzima kao izraz jedinstvenog svjetonazora..(Clarke, 2020:28)

Ovaj pristup implicitno priznaje promjenu u diskursu oko definicije kulture u polju kulturne politike koja je počela uzimati maha, kako navodi Frank Trommler još 1960-ih i 1970-ih godina,

i to u međunarodnim organizacijama poput UNESCO-a i Europskog vijeća. Ovo gledište kombiniralo je široka shvaćanje kulture koja obuhvaća mnogo širi raspon izražavanja od visoke kulture, te dominira ustaljenom kulturnom politikom, a naglasak je bio na paritetu između kulture, te konceptu kulturne razmjene u najširem smislu kao sredstva za dijalog i izgradnju odnosa.(Trommler, 2014:690). Na primjer, već u svom izvješću za Europsko vijeće 1974 Anthony Haigh zagovarao je evoluciju kulturne diplomacije od "primitivne" faze kulturne propagande prema krajnjem cilju "kolektivne kulturne propagande", odnosno suradnji kao sredstvu za jačanje međunarodnih odnosa. (Haigh ,1974:246)

6.1 Pojam i definicija kulturne diplomatiјe

Cyhtnia Schneider u samom naslovu rada (" Cultural Diplomacy: Hard to Define, but You'd Know It If You Saw It"), postavlja premisu koliko je teško striktno definisati pojam Kulturne diplomatiјe (Schneider, 2006:191). Patricia Goff djeli slične stavove o pojmu i definiciji Kulturne diplomatiјe, gdje nam na pomisao „Diplomatija“, odmah padaju na pamet određeni akteri i aktivnosti. Ambasador, diplomatska misija i konzulat takvi su primjeri. Teško je čak i zamisliti funkcionisanje diplomacije u nedostatku ovih stvari. Isto se ne može reći za kulturnu diplomaciju. Naučnici su kulturnoj diplomaciji dali malo trajne pozornosti. Vlade su eksperimentirale s kulturnom diplomacijom, ali njihova je posvećenost tome obično bila neujednačena. Ipak, u ovoj eri koju karakteriziraju globalizacija, informacijsko društvo i mrežna diplomacija, kulturni diplomacija je važan alat. Naravno, pomalo je apstraktno tvrditi da kulturna diplomacija može biti učinkovit alat. Konkretnije rečeno, koje su specifične prakse koje čine kulturnu diplomaciju? Pod kojim uvjetima mogu biti učinkoviti? Odgovori na ova pitanja su komplikiraniji jer su višestruki. Ne postoji jedinstvena formula koja djeluje. Različiti pristupi kulturne diplomacije djeluju na različitim mjestima u različito vrijeme. Ono što funkcioniše u glavnom gradu možda neće funkcionisati u manjem gradu. Ono što funkcioniše s bliskim saveznikom možda neće funkcionisati tamo gdje su veze slabije. Ono što je funkcionalo prije dvadeset godina možda neće funkcionisati sada. Sve ovo dovodi do zaključka da je Kulturna diplomacija po svojoj prirodi kontingentna (može se, a i ne mora se dogoditi) i „ad hoc“, odnosno ne bi je trebalo generalizovati i primjenjivati jednoznačno za različit problem (Goff, 2013:420).

Kao što smo naglasili pojam „Kulturna diplomacija“ nije lahko definirati, ali bi smo kao polazište na sam spomen pojma „kultura“ mogli uzeti Opću deklaraciju o ljudskim pravima Ujedinjenih naroda iz 1948., u kojoj članak 27. stav 1. glasi : „Svako ima pravo slobodno sudjelovati u kulturnom životu zajednice, uživati u umjetnosti i sudjelovati u znanstvenom napredovanju i njegovim benefitima.“ (UDHR, 2015:56) . Ova deklaracija daje nam širok pogled šta bi to kultura trebala biti i koja je njena vrijednost i uloga za jednog pojedinca i društvo. Takođe međunarodno-pravno status kulturne diplomatijske regulisan je Bečkom konvencijom o diplomatskim i konzularnim odnosima (1963), konvencijom UNESCO-a o zaštiti i unapređenju raznolikosti kulturnih izraza, rezolucijama Evropskog parlamenta iz 1974. I 2007. godine, Ugovorima o EU iz Maastrichta 19992, kao i zajedničkom EU politikom (Nikšić, 2012:5).

Kulturna diplomacija izvire iz dvije premise: prva, da se dobri odnosi mogu graditi jedino na razumijevanju i međusobnom poštovanju. Druga, kulturna diplomacija zasniva se na pretpostavki da su umjetnost, jezik i obrazovanje među najznačajnijim ulaznim tačkama u kulturu. Oni su temeljni i karakteristični za pojedinačna društva, i oni su univerzalni aspekt koji može nadići i neutralizirati polarizirajuće političke elemente. Kultura i obrazovanje mogu zbližiti ljude i naglašavaju sličnosti, dok se službena politika može činiti kontradiktornom ili naglašavati razlike. Postoji kulturološka komponenta u mnogim politikama koje poduzimaju vlade, ali se za sve politike sa komponentom kulture ne može reći da spadaju u kulturnu diplomaciju. Iako je relativno lako generirati primjere kulturne diplomacije, čini se da je mnogo teže doći do neosporne definicije pojma (Goff, 2013:420)

Možda najčešće citirana definicija dolazi od Miltona Cummingsa, koji kaže da se koncept „kulturne diplomacije“ odnosi se na razmjenu ideja, informacija, umjetnosti, i druge aspekte kulture među nacijama i njihovim narodima u cilju njegovanja uzajamnog razumijevanja (Cummings, 2009:1).

Simon Mark nudi puno otvoreniji politički pogled gdje smatra da je uprkos semantičkoj zrcici ipak moguće pojmiti kulturnu diplomaciju kao diplomatsku praksu vlada koja se provodi u svrhu podrške vladinim vanjskopolitičkim ciljevima ili njezinoj diplomatiji, obično uključujući izravno ili neizravno vladino ministarstvo vanjskih poslova, koji uključuje širok raspon manifestacija kulture države koju vlast predstavlja, usmjerenu na šиру populaciju kao i na elite. Mark sugerira da je kulturna diplomacija istodobno i „ovo i ono“ i ovaj otpor prema kategorizaciji mogla bi biti prednost i snaga kulturne diplomacije. Učenje i nastava jezika, akademska razmjena,

gostovanja umjetnika, neka su od primjera kulturne diplomatijske, međutim, učinkovita kulturna diplomacija ne mora biti ograničena ovim tradicionalnim parametrima. Kulturna diplomacija je prije svega premošćavanje razlika i olakšavanje međusobnog razumijevanja. Kulturna diplomacija može ispričati drugu priču o zemlji (ili pokrajini, državi ili regionalnoj skupini). Ovo može biti i priča koja se razlikuje od onoga što bi implicirala službena politika.. Na taj način kulturna diplomacija može neutralizirati negativne, stereotipne ili pretjerano pojednostavljene dojmove koji proizlaze iz političkih izbora ili iz neprijateljskih prikaza (Mark, 2008:3).

Clark smatra ovaj nedostatak jasnoće o opsegu i svrsi kulturne diplomacije posljedicom izostanka konsenzusa u literaturi i među praktičarima o tome šta su ustvari kulturni elementi takve politike: osim umjetnosti u užem smislu, "kulturno" u kulturnoj diplomatiji shvaćeno je tako da uključuje radio i televiziju, programe razmjene i jezično obrazovanje. Možda se iz tog razloga neki istraživači osjećaju sigurnije na terenu koji glomaznu sferu kulture dijeli na specifičnija područja politike, kao što su „umjetnička diplomacija”, „jezična diplomacija” ili „diplomacija razmjene“, na primjer. Vrlo široka definicija kulturnog elementa u kulturnoj diplomatiji također briše granicu između ove vrste aktivnosti i javne diplomacije, izraza koji se koristi za opisivanje svih onih sredstava kojima država može nastojati utjecati na druge države (Clark, 2020:4) . Definisanjem razlika i sličnosti izmedju ova dva koncepta kulturne i javne diplomacije više ćemo baviti u narednom poglavlju.

6.2 Kulturna nasuprot javnoj diplomaciji

Brisanje nejasnih granica između kulturne i javne diplomacije pomoći će boljem razumijevanju svakog od ovih koncepata, kao i njihovog suodnosa i kompatibilnosti. Tvrđnja Nicolasa Culla da je kulturna diplomacija jednostavno samo jedan aspekt šireg područja javne diplomacije, uz elemente, kao što su diplomatija razmjene našao je svoje pobornike i bio uticajan .On smatra da je Kulturna diplomacija pokušaj država da upravljaju međunarodnim okruženjem, širenjem svojih kulturnih resursa i postignuća u inozemstvu (Cull, 2008:33). Takođe za Martu Ryniejsku ova dva sinonima su identična i isprepliću se sa pojmom brendiranja odnosno upravljanja brendom. Može se pretpostaviti da su osnovna načela u izgradnji brenda jedne zemlje ista kao i u komercijalnoj sferi izgradnje identiteta proizvoda. Oba se temelje na zadatku stvaranja prijedloga izgrađenog na emocijama, koji se mogu transformirati u simbole koji su jasni i fleksibilni i koji bi

trebali biti učinkoviti za djelovanje u mnogim situacijama i različitim ciljnim skupinama. Nema sumnje da se zemlje danas međusobno natječu na globalnom tržištu, i kao što je to slučaj s proizvodima, jedan od ciljeva je zadržati svoju konkurentsку prednost nad drugim zemljama. Brend zemlje direktno je povezan s njezinim gospodarstvom, izvozom, turizmom i izravnim ulaganjima. Sve to doprinosi promociji zemlje, i moglo bi se reći da zemlja koja ima dobar brend ima i bolji turizam, priliv stranih ulaganja i izvoz (Ryniejska, 2009:11).

Goff skreće pažnju na odnos kultune i javne diplomatiye i postavlja pitanje: kakav je odnos između kulturne diplomatiye i javne diplomatiye? Istini za volju, postoje mnoge sličnosti i preklapanja. Svaka dijeli istu temeljnju ideju. Svaka cilja na publiku izvan krugova službene diplomatiye. Izvješće koje je naručilo Ministarstvo vanjskih poslova SAD-a naziva kulturnu diplomatiyu „glavom javne diplomatiye“ jer je u kulturnim aktivnostima najbolje predstavljena ideja jedne nacije o sebi (Goff, 2013:420). Berger naglašava: dok je javna diplomatiya jednostrana sa naglasakom na objašnjavanju vlastite politike drugima, kulturna diplomatiya ima bi- ili multilateralan pristup s naglaskom na međusobnom uvažavanju i priznavanju. Kulturna diplomatiya stoga nije izričito namijenjena suštini promicanja nacionalne kulture. Kulturna diplomatiya usresređuje se na zajedničku osnovu i dodirne tačke, pa je zbog toga slušanje tuđih poruka s ciljem razumijevanja njihovih stavova sastavni dio kulturne diplomatiye. Ova kulturna politika zahtijeva da se u odnos ulazi na temelju jednakosti i reciprociteta, što također zahtijeva istinski interes za drugoga: gdje stoji, što misli i zašto tako misli (Berger, 2008:3)

Najsažetiji, ali i najopširniji prikaz odnosa kulturne i javne diplomatiye dao je Ljuben Tevdovski. Uopšteno govoreći, javna diplomatiya je jedno od najsrodnijih područja, koje se jasno preklapa i obično brka sa pojmom kulturne diplomatiye. Ovaj široki koncept javne diplomatiye desetljećima je nadmašivao i apsorbovao kulturnu diplomatiyu, i ako je uključivao i strategije u drugim područjima, kao što su strategije informisanja, propagande, zdravstvena zaštita ali i gospodarski razvoj, te druge aktivnosti koje nikada nisu mogle biti dijelom kulturnog područja. Uprkos tome, masovna kulturna interakcija u svakodnevnom životu, baštini i vrijednostima, široka privlačnost komercijalne kulture kroz masovne medije i globalna tržišta, te pojava intenzivnih i raznolikih kulturnih kolizija na svim razinama komunikacije, doveli su kulturu u fokus svih međunarodnih strategija, te i u sferu javne diplomatiye. Kao rezultat takvog razvoja, mnogi naučnici sugeriraju da se "nova javna diplomatiya" treba temeljiti na kulturi, te da su kulturna diplomatiya i javna diplomatiya, u takvom slučaju, samo različite nomenklature za iste prakse. Ipak, drugi naučnici i analitičari danas idu dalje, govoreći da je kulturna diplomatiya mnogo više, ili čak nešto drugo od

javne diplomatiјe. Dakle, prema takvим teorijama, 'javna diplomatija' ima za cilj informirati i izgraditi razumijevanje. S druge strane, kulturna predstavljanja i objašnjenja 'kulturne diplomatije' ostvaruju ta dva cilja, istovremeno pružajući prostor za dijalog i raspravu. Zbog toga se 'kulturna diplomatija' ne sukobljava sa publikom, koja suštinski razumije njene vrijednosti i ideje, i ako ih možda i ne cjeni.. Ovi duboki učinci kulturne diplomacije čine je nezamjenjivim alatom za pretvaranje globalnih kulturnih sukoba u kulturu dijaloga. Šta više, ovi su učinci dalje artikulirani kroz neke nove i posebne koncepte i metodologije koje bi mogле razlikovati i diverzificirati kulturnu formu javne diplomacije. Dakle, dok javna diplomacija ima uži fokus na projiciranje nacionalnih interesa, kulturna diplomatija projicira raznoliku kulturu cijele nacije. Dakle, kulturna diplomatija promiče duh, ideje i ideal nacije, istovremeno promičući otvorenost i različitost. Publika dobiva priliku da se u potpunosti ne slaže s politikom države, a ipak cjeni, njeguje ili uživa u segmentima njezine kulture. Nadalje, kulturni prizivi kulturne diplomatije nasumično utječu na velike mase ljudi. Publika traga za kulturnom raznolikošću, a raznolikost traga za njima. Ovaj otvoreni koncept puno je integrativniji i snažniji u savremenoj stvarnosti od pristupa javne diplomatije koji cilja na grupe i donositelje odluka, pokušavajući nametnuti stajališta. Osim toga, zajednička kulturna iskustva podržana kroz kulturne razmjene i druge aspekte kulturne diplomatije, daruju prijateljstvo, dijalog i uzajamno razumijevanje, gradeći tako dugotrajne mostove među narodima i među konkretnim ljudima. Konačno, ako je cilj 'mehke moći' 'osvajanje srca i umova' čini se da je javna diplomacija više usmjerena na umove, a kulturna diplomacija na srca ljudi. Možda će kao reakciju na ovaj razvoj izumitelj koncepta 'mehke moći' Joseph Nye izjaviti da: "Kulturna diplomatija je vrhunski primjer "meke moći" ili sposobnosti uvjeravanja putem kulture, vrijednosti i ideja..." (Tevdovski, 2009:23).Zato ćemo se u narednom poglavlju pobliže pozabaviti konceptom „mehke moći“ kao sinonimom za kulturnu diplomatuјu.

6.3 Mehka moć-pojam , definicija ,resursi

Kod definisanja koncepta i pojma „meke moći“, Fan kao polazište uzima definiciju same riječi „moć“ citirajući Colinsov engleski rječnik gdje riječ „moć“ ima sljedeća značenja:

- Sposobnost ili sposobnost da se nešto učini

-Politička, finansijska, društvena itd. sila ili utjecaj

- Kontrola ili dominacija ili položaj kontrole, dominacije ili autoriteta.

On smatra da je „mehka moć“ prilično zbumujući koncept, jer dok se za neku osobu može reći da ima moć, jer ima jedan od sljedećih atributa ili je njihova kombinacija: status, autoritet, ugled, novac, znanje, ljepota (pojedinci poput Nelsona Mandele ili Majke Tereze imali su mehku moć zbog njihove reputacije), pojam, „nacija“ ili „država“ je daleko komplikiraniji od pojma „osobe“, te nije jasno kako privlačnost dovodi do moći ili utjecaja u kontekstu pojmove nacija, država, narod. Posebno je važno uzeti u obzir:

Ko ? - Ako se za naciju kaže da ima meku moć, tko je zapravo posjeduje: vlada, nevladine organizacije, komercijalne organizacije ili određeni pojedinci? Da li država geografski krajolik, kultura ili običaji također imaju meku moć?

Što ? – Što se sastoji od mehke moći – u kojem obliku i kategoriji? Ili drugim riječima, koji su izvori meke moći?

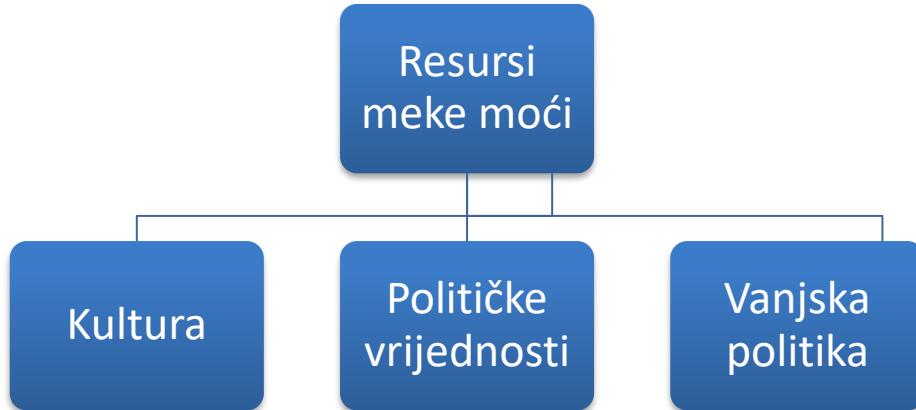
Koliko relevantno ? – Kome je to mehka moć, a kome nije? Mehka moć može djelovati na neke ljudе u određenom kontekstu, ali ne na sve ljudи cijelo vrijeme (Fan, 2008:1-2).

Tsuprykova tvrdi je da se pojam 'mehke moći' zapravo se nadovezuje na ono što su Peter Bachrach i Morton Baratz 1962. nazvali „drugim licem moći“ dok su istraživali skup dominantnih vrijednosti, mitova, političkih procedura i pravila igre koji mogu privilegirati određenu skupinu ili pojedinaca, a u nepovoljniji položaj dovesti drugog(e). Istraživanja ovih znanstvenika suprotstavlja su se dvjema različitim dobro uspostavljenim pristupima u području studija moći: jednom sociologu/elitista koji ispituju "ko vlada?" i politolozi/pluralisti koji ispituju "ima li itko moć?". Bachrach i Baratz tvrdili su da postoje dva lica moći, od kojih sociolozi ne vide ni jedno, a politolozi vide samo jedno. Tako su zamislili prostor za novi pojam u političkoj znanosti i posebice međunarodnim odnosima, onaj koji će, u nekoliko desetljeća od vremena njihova istraživanja, Joseph S. Nye nazvati „meka' moć“ (Tsuprykova, 2020:10)

Joseph Nye razradio je i definisao pojam i koncept „mehke moći“ u svojoj knjizi „ Soft Power The Means To Success In World Politics“. On kaže da je poznat pojam „tvrde moći“ kojeg čine vojska i ekonomija, i koji može natjerati druge da promijene svoja stajališta, međutim nekada države može dobiti rezultate koje želi i bez prijetnji vojnom silom ili ekonomskim sankcijama , i

taj neizravan način naziva se „drugo lice moći“ ili „meka moć“. Da dodatno pojasnimo, država može dobiti ishode koje želi u svjetskoj politici jer je druge zemlje diveći se njezinim vrijednostima, oponašajući njezin primjer, težeći njenoj razini prosperiteta i otvorenosti , žele slijediti. Ovaj koncept „mehke moći“ želi druge ljude privlačiti ,a ne prisiljavati, i njena moć počiva na sposobnosti oblikovanja afiniteta i opredjeljenja drugih. Na osobnoj razini, svi smo upoznati sa snagom privlačnosti i zavođenja. U vezi ili braku moć ne leži nužno u jačem partneru, već u tajanstvenoj hemiji privlačnosti. U poslovnom svijetu pametni rukovoditelji znaju da vodstvo nije samo stvar izdavanja naredbi, već također uključuje vođenje primjerom i privlačenje drugih da rade ono što želite, jer je teško voditi veliku organizaciju samo pomoću naredbi , te također trebate navesti druge da prihvate vaše vrijednosti. Politički čelnici odavno shvaćaju moć koja dolazi od privlačnosti.. Dok vođe u autoritarnim zemljama mogu koristiti prisilu i izdavati naredbe, političari u demokratskim zemljama moraju se više oslanjati na kombinaciju poticaja i privlačnosti. Zbog toga bi mogli zaključiti da je „meka moć“ osnovni dio svakodnevne demokratije i politike. Meka moć nije isto što i utjecaj. Uostalom, utjecaj može počivati i na „čvrstoj moći“, prijetnji ili plaćanju. Mehka moć je više od pukog uvjeravanja ili sposobnosti pokretanja ljudi argumentom. To je također sposobnost privlačenja, a privlačnost često dovodi do pristanka. Jednostavno rečeno, u smislu ponašanja, mehka moć je privlačna moć, a resursi mehke moći su sredstva koja proizvode takvu privlačnost. (Nye, 2009:6-7).

Nye tvrdi da mehka moć jedne zemlje počiva na tri resursa: na njenoj kulturi (na mjestima gdje je privlačna drugima), njenoj političke vrijednosti (kada im to odgovara u zemlji i inozemstvu), i njenoj vanjskoj politici (kada se smatraju legitimnima i imaju moralni autoritet.)

Slika 1. Resursi mehke moći (Nye, 2009)

Važno je naglasiti da dok Joseph S. Nye istražuje različite dimenzije koncepta meke moći tri desetljeća od 1990., osnovna definicija ('sposobnost utjecaja na druge i postići željene ishode privlačenjem i uvjeravanjem, a ne prisilom ili plaćanjem') ostala je konstantna. U svom najnovijem članku na tu temu, Nye je ustvrdio da je u suvremenom političkom kontekstu ključan odgovor na pitanje 'čija priča pobjeđuje', a ne 'čija vojska pobjeđuje' (Nye, 2019). Stalno je ponavljao važnost sposobnosti određene zemlje da ispravno komunicira i objasni svoju politiku, vrijednosti i kulturu. U današnje vrijeme, s obzirom na obilje informacija koje se mogu brzo i slobodno širiti u bilo kojem trenutku, uspjeh u osvajanju 'umova' uz pomoć pravilno izgrađenog narativa uveliko ovisi o sposobnosti privlačenja pozornosti ciljane publike, i, osim toga, započinjanje i održavanje dijaloga sa istom.

6.4 Kulturna diplomacija sinonim mehke moći

Nye navodi kulturu kao prvi resurs mehke moći, pa je kao primjer najviše analizirao američku kulturnu diplomaciju kao sinonim za mehku moć. On smatra da je kultura skup vrijednosti i praksi koji stvaraju i daju smisao jednom društvu. Ima mnogo načina kroz koje se kultura manifestira, ali je zajedničko razlikovanje visoke kulture poput književnosti, umjetnosti, i

obrazovanja, koje se obraća elitama, i popularne kulture koja je fokusirana na masovnu zabavu. Kada kultura neke zemlje uključuje univerzalne vrijednosti i njezine politike promiču vrijednosti i interes koji dijele i drugi, to povećava vjerojatnost postizanja željenih ishoda zbog odnosa privlačnosti i dužnosti koje stvara. Ako su vrijednosti uske i ograničene manje je vjerojatno da će parohijalne kulture proizvoditi meku moć. Sjedinjene Američke Države imaju koristi od univerzalističke kulture. Njemački urednik Josef Joffe jednom je utvrdio da je američka meka moć čak i veća nego njena gospodarska i vojna moć. Neki analitičari meku moć tretiraju jednostavno kao popularnu kulturnu moć. Čine pogrešku izjednačavajući ponašanje meke moći s kulturnim resursima koji ponekad pomažu u njenoj proizvodnji. Naravno, Coca-Cola i Big Macovi ne privlače ljudе u islamskom svijetu zbog ljubavi prema SAD-u.. Sjevernokorejski diktator Kim Jong navodno voli pizzu i američke filmove, ali to ne utječe na njegove nuklearne programe. Izvrsna vina i sirevi ne jamče privlačnost Francuske, kao ni popularnost Pokemon igara neće nas uvjeriti da će Japan postići rezultate politike koje želi. Time se ne poriče da je popularna kultura često resurs koji proizvodi mehku moć, ali kao što smo vidjeli ranije, učinkovitost bilo kojeg izvora snage ovisi o kontekstu. Tenkovi nisu veliki resurs vojne moći u močvarama ili džunglama. Ugljen i čelik nisu velike izvore energije ako zemlji nedostaje industrijska baza. Srbi su jedući u McDonald'su podržavali Miloševića, a Ruandani su činili zlodjela noseći majice s američkim logom. Američki filmovi koji Sjedinjene Države čine privlačnima u Kini ili Latinskoj Americi mogu imati suprotan učinak i zapravo smanjiti američki uticaj u Saudijskoj Arabiji ili Pakistanu. Ali generalno, ankete to pokazuju naša je popularna kultura učinila da Sjedinjene Države drugima izgledaju kao "uzbudljive, egzotične, bogate, moćne, koje postavljaju trendove – vrhunska modernost i inovativnosti. Na primjer, u objašnjavanju velike pomame prema korištenju tužbi za ostvarivanje prava u Kini, mladi Kineski aktivist je objasnio: "Vidjeli smo puno Hollywooda filmova - prikazuju vjenčanja, sprovode i odlaske na sud. Pa sada mislimo da je sasvim prirodno nekoliko puta u životu otići na sud." Ako Američki ciljevi uključuju jačanje pravnog sustava u Kina, takvi bi filmovi mogli biti učinkovitiji od govora američkog veleposlanika o važnosti vladavine prava. (Nye, 2009:11-12)

Nancy Snow piše da je "mehka moć" ustvari „kulturna moć“ i pragmatično predlaže tri načina na osnovu kojih se mjere prednosti meke moći jedne zemlje:

1. kada se kultura i ideje poklapaju sa preovlađujućim globalnim normama

2. kada nacija ima veći pristup višestrukim komunikacijskim kanalima koji mogu utjecati na to kao se pitanja postavljaju u globalnim medijima

3. kada je kredibilitet zemlje povećan domaćim i međunarodnim ponašanjem (Snow, 2009:4).

Međutim, vlade naglašavaju multilateralni pojam kulturne diplomatiјe koji je zasnovan na principima kulturne raznolikosti i interkulturalnog dijaloga (UNESCO, Savjet Evrope), a ne samo zarad kosmopolitskog konstruktivizma. Oni takođe imaju za cilj da unaprjede svoj kredibilitet i efektivno napreduju u spoljnopolitičkim ciljevima tako što će oblikovati globalnu normu vrijednosti i ideja kroz kulturu. Kulturna diplomatiјa ima za cilj da podstakne meku moć kroz legitimisanje njihove spoljne politike u sprezi sa globalnom kulturnom normom. Ovo se postiže korišćenjem transformativne i konstitutivne moći kulture za ciljanje stranih građana. (Kang, 2013:8)

6.5 Institucionalni okviri kulturne diplomatiјe

Strategije i pristupi različitih država i vlada prema kulturnoj diplomatiјi jasno su prikazani kroz njihovo institucionalno uokvirivanje, organiziranje i koordinaciju. Ovlasti konkretnih institucija i ministarstava nad tim strategijama i aktivnostima daju konkretnu, ažuriranu i na stvarnosti utemeljenu klasifikaciju kulturne diplomacije u ukupnom planiranju i vodenju javnih politika svake države. Za početak je praktično otvoriti temeljno pitanje koje više puta muči analitičare i praktičare, u čijoj je domeni kulturna diplomatiјa doista. Je li to aspekt diplomatskih strategija i prakse ili predstavlja potkategoriju ukupnih državnih politika na području kulture. Taj je odgovor negdje između, a možda je najbolji odgovor temeljen na praksama različitih nacija. Dakle, u velikoj većini država kulturna diplomatiјa, zajedno s povezanim područjima i strategijama, dio je vanjske politike, a njome upravlja Ministarstvo vanjskih poslova ili odgovarajući Odjel za vanjsku politiku državne uprave (Tevdoski, 2009:37).

Wyszomirski naglašava da je ovaj model široko rasprostranjen, a neki od najkarakterističnijih nacionalnih slučajeva koji prikazuju ovu situaciju su Francuska i Austrija. Konkretno, u ove dvije nacionalne stvarnosti glavne institucije odgovorne za kulturnu diplomaciju su ministarstva vanjskih poslova, a u Austriji se to obično naziva 'strani kulturni odnosi'. Dok je austrijsko Savezno ministarstvo vanjskih poslova glavni partner u suradnji s drugim federalnim resorima,

francusko ministarstvo vanjskih poslova još je ekskluzivnije. U svoju strukturu integrira Odjel za kulturnu suradnju i francuski jezik.. S druge strane, u većini zemalja postoji jaka suradnja na ovom području, između MVP-a i Ministarstva kulture. Podijeljena odgovornost obično znači da je Ministarstvo vanjskih poslova glavni nositelj službene međudržavne komunikacije na području kulture, a još više na multilateralnoj razini, dok je Ministarstvo kulture zaduženo i za kulturne strategije i za svakodnevnu suradnju. Nadalje, ovaj napor suradnje u mnogim zemljama snažno je strukturalno podržan od strane koordinacijskih i međuministarskih odbora, poput Vijeća za promicanje Švedske u inozemstvu, ili Australsko međunarodno kulturno vijeće, kao i putem nezavisnih agencija koje nisu ministarstva i koje je osnovala vlada, kao što su British Council, Alliance Française ili Dante Alighieri Society. Štoviše, ova predstavljena složenost aktera i vladinih sudionika u polju kulturne diplomacije nije puni institucionalni i filozofski opseg ovog živog koncepta. Tako je, na primjer, u državama u kojima su odjeli za vanjske odnose uže povezani s odjelima za gospodarstvo i vanjsku trgovinu, vidljivo da su ciljevi i strategije kulturne diplomacije usko povezani s promicanjem nacionalnih proizvoda i podrškom izvoznim strategijama. To uključuje sveukupne strategije brendiranja i konkretne strategije za promicanje kulturnih proizvoda određene zemlje. Slučajevi poput ovih vidljivi su, na primjer, u Ministarstvu vanjskih poslova Australije i Ministarstvu vanjskih poslova i Kanade. Ova vrsta institucionalnih aranžmana glasno govori o sveukupnim prioritetima i razumijevanju odnosa s inozemstvom, a također implicira i neke drugačije naglaske na polju kulturne diplomacije. Dakle, u australskom slučaju navedeni ciljevi kulturne diplomatičke politike su diplomatski i gospodarski interesi, s naglaskom na promicanje australskih kulturnih proizvoda. Štoviše, trgovinski fokus i poslovni interesi također bi bili bitan i neizbjeglan standard za svaku ozbiljnu analizu kulturne diplomatičke politike Sjedinjenih Država, Ujedinjenog Kraljevstva i mnogih drugih zemalja.. S druge strane, nacionalni fokusi i strategije u polju kulture i kulturne politike također snažno utječu na kulturnu diplomatičku politiku mnogih država. Ovo je posebno važno u državama u kojima su ministarstva kulture glavni koordinator ili kreator kulturne diplomacije. U ovim nacionalnim kontekstima, važni utjecaji i fokusi vidljivi su kada je kultura pod jurisdikcijom ministarstva koje pokriva i druga područja poput sporta, mlađih, obrazovanja ili vjere. Takvi slučajevi prisutni su u vladinim strukturama Japana i Norveške. U Japanu kultura potпадa pod Ministarstvo obrazovanja, kulture, sporta, znanosti i tehnologije što obrazovne i kulturne aspekte razmjene čini važnim, dobro koordiniranim i intenzivno korištenim aspektom japanske kulturne diplomatičke politike. U slučaju Norveške, gdje je Ministarstvo kulture i crkvenih poslova ima velike odgovornosti, vjerski aspekti su prisutni i igraju aktivnu ulogu u cjelokupnoj diplomatiji zemlje. Konačno, suradnja s

civilnim sektorom vidljiva je u mnogim nacionalnim stvarnostima. Evidentna je prisutnost nevladinih organizacija, od savjetovanja eminentnih think-tankova, do participativnog pristupa kroz suradnju sa stručnim organizacijama i nezavisnim i privatnim kulturnim institucijama, te integracije ideja i pristupa malih i neformalnih grupa. Mnoge vlade osnivaju mješovita vladina i nevladina tijela, kooptirajući istaknute intelektualce i umjetnike u odbore, a neke od zemalja imaju operativne strategije u kojima je cijeli koncept kulturne diplomatije uveliko neovisan o izravnom vladinom utjecaju, već radije surađuje s vladom i imaju partnerski odnos (Wyszomirski,2003:11).

7. KULTURNI CENTRI U BOSNI I HERCEGOVINI

Kulturni centri u Bosni i Hercegovini su institucije koje na svakodnevnom nivou promovišu države iz kojih dolaze. Ustrajnost ovakvih institucija daje poprilično velike rezultate kada je u pitanju ostvarivanje svojih ciljeva. Suštinski kulturni centri jesu najučinkovitiji aparati kulturne diplomatiјe. Način djelovanja kulturnih institucija u našoj državi je takav da se zasniva na kulturnoj razmjeni. Poseban akcenat se daje učenju jezika, jedan od primarnih programa svih kulturnih cenatara u Bosni i Hercegovini. Sklapanje partnerstava, te zajedničko učestovanje u raznim kulturnim manifestacijama pridaje se pažnja na promociji i naše države ali i države iz koje dolaze. Kako možemo zaključiti pokušava se ostvariti jedan prijateljski odnos, koji se ostvaruje kroz zajedničke interese i ciljeve. Ne treba zanemariti činjenicu da smo mi nestabilna država koja se od poslije rata idalje bori ali sa stalnim političkim izazovima koje postavljaju lokalni političari. Uprkos ovakvom stanju plodno smo tlo za kulturne institucije. Da li bi i Bosna i Hercegovina trebala iskoristiti kulturnu raznolikost kao mostove spajanja a ne razdvajanja ostaje nam da vidimo u budućnosti, dok se zemlje iz kojih dolaze kulturni centri dokazuju kako je mehka moć u savremenom dobu daleko plodonosnija od one realne moći.

Trenutno u Bosni i Hercegovini ima nekoliko kulturnih centara, među njima najpoznatiji su Kulturni centar „Kralj Fahd“, Goethe Institut, kulturni centar Junuz Emre i Francuski kulturni centar na koje ćemo se posebno osvrnuti. Nista manje bitni nisu ni Iranski kulturni centar, British council kao i Austrijski institut.

7.1 KULTURNI CENTAR „KRALJ FAHD“

Kulturni centar “Kralj Fahd” osnovan je 2000. godine u Sarajevu, na incijativu Kralja Selmana b. Abdul Aziza. Objekat kulturnog centra je smješten na adresi Semira Frašte 12a. Iz kulturnog centra “Kralj Fahd” navode da je osnovni cilj njihovog osnivanja učvršćivanje veza sa našom državom, naučna saradnja ali i kulturna razmjena između Bosne i Hercegovine i Saudijske Arabije. “Od osnivanja do danas, Kulturni centar "Kralj Fahd" postao je prepoznatljiva institucija koja je svojim kapacitetima usmjerena ka zadovoljavanju potreba građana u različitim oblastima

edukacije, što potvrđuje i cifra od preko 47500 zadovoljnih korisnika. Sve usluge su besplatne i dostupne svim građanima Bosne i Hercegovine, bez obzira na njihov spol, nacionalnu i religijsku pripadnost.”² Zanimljivo je naglasiti da se u Sarajevu u sklopu objekta kulturnog centra nalaze i prostorije Ambasade Saudijske Arabije i džamija “Kralj Fahd”). Osim u Sarajevu, kulturni centar “Kralj Fahd” je osnovao i svoj ogrank u Mostaru. Objekat se nalazi na adresi Kresina 2, Bunur.

Iz ovog kulturnog centra skoro na svim manifestacijama predstavljaju svoju viziju, naglašavajući kako žele biti reprezentativni primjerak u povezivanju naroda. Na svojoj web stranici istakli su i neke od vodećih ciljeva, a to su:

“1. Predstavljanje kulturnih vrijednosti, civilizacijskih dostignuća i humane misije Kraljevine Saudijske Arabije.

2. Uspostavljanje veza između dva prijateljska naroda putem:

- aktivnosti koje doprinose kulturnoj razmjeni kao što su prevođenje i izdavaštvo, kulturne manifestacije, izložbe i dr.
- omogućavanje kulturne razmjene i saradnje pojedincima, naučnim i kulturnim institucijama iz obje države
- doprinošenje napretku bosanskohercegovačkog društva kroz stručno osposobljavanje i usavršavanje

3. Podrška učenju arapskog jezika i njegovo promoviranje u BiH.”³

Nedavno na sajmu knjige u Sarajevu ispred Kulturnog centra “Kralj Fahd” kao jednog od izlagača govorio je i ambasador Osama bin Dakhil Al-Ahmadi ističuci da je kulturno oplemenjivanje čovjeka dio vizije 2030 koju provodi Kraljevina Saudijska Arabija, smatrajući da se na taj način unapređuje i kvalitet života.

² <https://www.kf-cc.ba/o-centru>

³ <https://www.kckfmostar.com/stranice/o-centru/2>

7.1.1 Edukacija i sportski centar

Kada je riječ o pružanju usluga Kulturnog centra Kralj Fahd veoma važno je naglasiti da su sve usluge koje nude besplatne. Tokom istraživanja došli smo do zaključka da je to jedan od vodećih razloga zašto je većina naših ispitanika stavila upravo ovaj centar na prvu poziciju.

Trenutno kada je riječ o edukaciji ovaj centar nudi više kurseva stranih jezika. Kurs arapskog jezika u ponudi je za odrasle ali i za djecu. Odrasli imaju mogućnost da biraju da li žele pohađati standardni kurs ili intenzivni.

Kurs engleskog jezika koji broji najviše članova, uveden je u program ovog kulturnog centra kao rezultat globalizacije, ističući da je engleski jezik univerzalni jezik. Smatraju da je u savremenom dobu engleski jezik potreba i ključan za komunikaciju. Osim klasičnog engleskog jezika na svim nivoima, kulturni Centar “Kralj Fahd” nudi i poslovni engleski jezik za sve one koji žele da usavrše svoj govor i način poslovnog kumuniciranja. Iz ovog možemo primjetiti koliko se teži ka obrazovanju i osposobljavanju stanovništva Bosne i Hercegovine.

Osim arapskog i engleskoj jezika od nedavno u svoj program uveli su i bosanski jezik. Bosanski jezik uveden je za sve one čiji maternji jezik nije bosanski a koji žele da nauče i usavrše znanje bosanskog jezika zbog svog boravka u Bosni i Hercegovini i bolje komunikacije.

Svake godine organizuje se i Ljetna škola za djecu, uzrasta od 7 do 14 godina. Za najstarije učesnike odnosno za djecu od 13 i 14 godina organizuje se i kviz koji donosi vrijedne nagrade.

“Program Ljetne škole obuhvata:

- Kreativno – edukativne radionice
- Debatne radionice (razvoj komunikacijskih vještina kod djece i mladih, što uključuje vještine javnog nastupa, argumentiranja i kritičkog razmišljanja)
- Životne vještine
- Kurs informatike i arapskog jezika
- Sportske aktivnosti

- „Izleti“⁴

Kao što možemo primjetiti u ponudi za djecu je jako primamljiv opis programa. Ovakvim programima se zasigurno upješno osigurava glavni temelj razmjevanja, tolerancije i uticaja na buduće generacije.

Kada je riječ o informatici, kursevi su podjeljeni u dvije skupine osnovni i napredni. Informatičko osposobljavanje je neophodno u savremenom dobu. Na samom početku u ponudi je bio samo osnovni kurs informatike, da bi se razvojem tehnologija stvorila potreba za proširenjem svoje ponude. S obzirom da su iz centra naveli da je poslovno osposobljavanje jedan od ciljeva uvedeno je i programiranje jer se na tržištu rada ističe kao jedno od najtraženijih zanimanja.

Sportski centar čine sportska sala i teretana. „Sportska dvorana Kulturnog centra „Kralj Fahd“ je višenamjenska sportska dvorana. Izgrađena je za potrebe bh. i međunarodnih takmičenja, turnire, te drugih sportsko-rekretaivnih manifestacija.

Sportska dvorana Kulturnog centra Kralj Fahd se prostire na oko 600 metara kvadratnih sa oko 200 sjedećih mjesta, te može primiti maximalno 400 gledatelja. Sportska dvorana je namijenjena za odbojku, košarku, rukomet, ragbi, fudbal, borilačke vještine te druge sportove.

Dimenzije dvorane su 62x43m a dimenzije sportskog poda su 54x28m. Dvorana raspolaže dobro opremljenim svačionicama. Dvorana Kulturnog centra "Kralj Fahd" ispunjava uslove za odigravanje zvaničnih utakmica / takmičenja (košarka, rukomet, odbojka, borilačke vještine, mali nogomet...) te za organizovanje manjih sportskih i kulturnih manifestacija.”⁵

“Teretana Kulturnog centra “Kralj Fahd” pruža ugodnu atmosferu za sve nove članove. Stručno osoblje će vam uvijek dati upute kako da pravilno obavljate vježbe, savjetovati će vas za pravilnu motivaciju te upućivati na pravilnu ishranu i kompletan nutricionistički plan i program.

Kako bismo pružili kompletne usluge i mogućnosti za fitness sportove, bodybuilding, weightlifting, te rekreativno vježbanje opremili smo sportsko-rekreativni odjel Kulturnog centra Kralj Fahd sa kompletним spektrom tegova i sprava.

Zahvaljujući različitosti opreme u fitness sali, omogućeno je ravnomjerno oblikovanje svih mišićnih skupina, a isto tako možete od našeg osoblja zatražiti jedan od programa koji nudimo:

⁴ <https://www.kf-cc.ba-bs/edu/ljetna-skola-za-djecu>

⁵ <https://www.kf-cc.ba-bs/sport/sportska-sala>

programiranje individualnog treninga, anti-stres program, učvršćivanje stomaka i kralježnice, kondicioni trening, kružni trening..”⁶

Kao jednu od uslova ovog centra moramo naglasiti razdvojenost muškaraca i žena. Politika ovog centra je takva da ovo pravilo važi i za djecu. Ako je u pitanju odbojka imate posebne termine za muškarce, a posebno za žene. Kada koristite fitness, teretanu također ili bilo neki od kurseva jezika. Čak i predavači ženama su žene a muškarcima su muškarci. Treba naglasiti da kada je riječ o pohađanju kurseva ne pravi se nikakva dikriminacija prema bilo kojoj osnovi, vjerskoj, rasnoj ili slično.

Dio svog objekta sposobljen je bibliotekom koja posjeduje bogatu literaturu kako bosanske, arapske kulture tako i naučnim radovima. Posjeduju zanimljivu ponudu dječije ali i literature za odrasle čiji su izdavači upravo oni.

Kulturni centar Kralj Fahd intenzivno radi na sposobljavanju svog kadra, ali i ucionica koje su opremljenje najnovijom informatičkom tehnologijom, salama i teretanama sa najboljim sportskim instrumentima. Ipak ono što privlači naše građanje je činjenica da su sve usluge besplatne. Svojim djelovanjem ostavlja veliki uticaj kojim klasična diplomacija ne može doprijeti. Istiće se potreba za širenjem i otvaranjem novih centara.

Slika 2. Kulturni centar Kralj Fahd u Sarajevu

⁶ <https://www.kf-cc.ba/bs/sport/teretan>

7.2 GOETHE INSTITUT

Goethe institut je kulturna ustanova Savezne Republike Njemačke (Goethe-Institut Inter Nationes e. V). Osnovan 1951 godine u Minhenu. Prvobitno je osnovan kako bi se podučavali strani nastavnici njemačkom jeziku. Danas rasprostranjem u zemljama širom svijeta, ima ulogu upoznavanja jedne nove kulture, njegujući međunarodnu saradnju u oblasti kulture. Goethe institut je rasprostranjen po čitavom svijetu sa ukupno 159 instituta u 98 različitim država, promovišući njemačku kulturu i tradiciju .

Kroz svoje aktivnosti Goethe institut nastoji prenijeti jednu drugačiju sliku, unapređujući interkulturnalni dijalog. Djelujući preko šezdeset godina za mnoge korisnike predstavlja upravo prvi kontakt sa njemačkom kulturom.

“Goethe-Institut je u novembru 2000. godine otvorio svoj osnivački ured u Sarajevu. 2004. uselio se u svoju prvu zgradu na adresi Bentbaša 1a, gdje je, pored kancelarija, imao medijski i informativni centar, konferencijsku salu i multifunkcionalnu salu za manifestacije.”⁷ Trenutno Goethe institut se nalazi na dresi Džidžikovac 5. Centar za kurseve Goethe instituta se nalazi na adresi Maršala Tita 28.

Iako je Goethe institut pravno neovisan o bilo kojem političkom djelovanju jer je registrovan kao udruženje ipak ima određenu podršku Ministarstva vanjskih poslova ali i Evropske Unije. Često na raznim manifestacijama u obraćanju predstavnici Goethe instituta ističu da oni ne promoviraju samo njemačku kulturu i tradiciju već i kulturu i tradiciju Evrope.

Na svojoj oficijelnoj stranici, kada je riječ o Bosni i Hercegovini naglašavaju sljedeće ciljeve:”

- unapređenje kulturne saradnje sa Njemačkom,
- jačanje pozicije njemačkog jezika u bosansko-hercegovačkom obrazovnom sistemu,
- posredovanje informacija o svim naučnim oblastima u Njemačkoj,
- jačanje građanskih i društvenih struktura,
- sveobuhvatnu ponudu kurseva i ispita njemačkog jezika kao stranog jezika.

⁷ https://www.goethe.de/ins/ba/bs/ueb/auf.html#accordion_toggle_4272410_1

Naši partneri su:

- stručnjaci, nosioci odluka i autoriteti na poljima kulture, obrazovanja i nauke, medija, politike i privrede,
- nastavnice i nastavnici njemačkog jezika, studenti germanistike i učenici njemačkog jezika kao stranog jezika,
- javnost zaintersirana za kulturu.”⁸

Kada je riječ o projektima Goethe instituta u Bosni i Hercegovini ističu da je njihov odnos zasnovan na partnerskoj bazi. S obzirom da jednu trećinu svog budžeta finansiraju sami putem kurseva i ispita, nisu klasični donator projekata već i sami traže donatore. Kada je riječ o učesnicima u zajedničkim projektima nisu fokusirani samo na institucije, to mogu biti bilo koji akteri koji promovišu kulturu kao što su tvrtke, ali i pojedinci. U projektima može učestovati i više od jednog partnera. Također, naglašavaju da nisu fokusirani samo na velike gradove u Bosni i Hercegovini iako se njihov kulturni centar nalazi u Sarajevu.

7.2.1 Programi njemačkog jezika

Kada spomenemo Goethe institut većini je prva asocijacija za ovaj kulturni centar njemački jezik. Zaista to nije nikakva slučajnost s obzirom da kao što je već navedeno u tekstu pri samom osnivanju Goethe instituta to je i bio primarni cilj. S vremenom, posebno u zadnjih nekoliko godina broj korisnika Goethe institute kada je riječ o kursevima njemačkog jezika je znatno povećan. Njemačka je otvorila svoje granice i poboljšala ili možemo tačnije rječi olakšala uslove građanima Bosne i Hercegovine za boravak i posao.

Kada je riječ o kursevima njemačkog jezika certifikat Goethe instituta je priznat u cijelom svijetu. U svojoj ponudi kurseva imaju standardne kurseve ali i intezivne za one koji žele u što kraćem vremenskom roku završiti neki od kurseva. Prije upisivanja savjetuju da se prije svega utvrdi postojeći nivo znanja određenim ispitom koji je besplatan, s obzirom da imaju sve niove

⁸ https://www.goethe.de/ins/ba/bs/ueb/auf.html#accordion_toggle_4272410_1

certifikata od A1 do C2. Postoje više mogućnosti učenja njemačkog jezika a to su u učionici ali i online kursevi. Online kurseve izvode se samostalno sa nastavnikom ali postoji mogućnost i interaktivnog vježbanja s grupom. Postoje i kursevi za djecu i mlade koji su prilagođeni starosnoj dobi, a to su: za djecu predškolskog uzrasta, za djecu školskog uzrasta ali i za djecu od 11-12 godina, kurs za tinejdžere i kurs za mlade. Koncept ovih kurseva je drugačije definiran i odvija se na jedan fleksibilniji način, kroz igru, glumu, projekte i intervjuje.

Posebnu ponudu kurseva imaju za nastavnike njemačkog jezika. Stručno usavršavanje nastavnika njemačkog jezika nude u Bosni i Hercegovini ali i Njemačkoj. Postoji i treći koncept usavršavanja nastavnika njemačkog jezika a to je putem internet prema konceptu učenja na daljinu.

Na svojoj oficijelnoj stranici imaju i platformu besplatnog učenja njemačkog jezika za sve zainteresirane.

7.2.2 Kultura, manifestacije i projekti Goethe institute

U prostorijama Goethe institute u Sarajevu nalazi se biblioteka koja je otvorena za sve. Raznoliku literature možete posuditi, ali i čitati. Zanimljivo je naglasiti da u ovoj biblioteci možete slušati muziku ili čak pogledati neki film. Navode na svojoj stranici da upravo u ovoj biblioteci možete upoznati neke nove ljude i naći inspiraciju za sebe. Tokom istraživanja nije bilo teško primjetiti koliko se ustvari daje prostora jednoj međuljudskoj interakciji, diskusiji, običnom razgovoru. Osim biblioteke, razgovor možete obaviti i u prostorijama Kafe Goethe koji od nedavno kroz svoju ponudu promoviše ideju zdravog života. Kafu možete popiti i sami čitajući online magazine Goethe instituta koji nudi zanimljive članke o kulturi, raznim naučnim istraživanjima ili ipak o nekim životnim sudbinama zavisi šta zaintrigira vašu radoznalost.

Kada je riječ o manifestacijama prvi put ove godine Goethe institut dodjeljuje nagradu zajedno sa ZKM I Centrom za umjetnost i medije Karlsruhe. Nagrada nosi naziv NEW GENERATION MEDIA ART AWARD. "Nagrada je namijenjena mladim umjetnicima*icama u Bosni i Hercegovini koji se bave novim medijima. U sklopu otvorenja izložbe "FORM EMBRACED" 31. augusta 2023. u 18 sati. biće predstavljeni novi radovi četiri umjetnice i proglašenje

pobjednice. Posjetitelje će potom kroz izložbu voditi umjetnici iz Sarajeva, Banje Luke i Trebinja.”⁹

Kao manifestacije predstavljeni su i razni webinari, koji često u svom učešću prevazilaze granice Bosne i Hercegovine.

Postoje i one manifestacije koje su lokalnog karaktera kao što je bio Kids festival u školskom dvorištu Osnovne škole "Osman Nuri Hadžić" na Dobrinji.

Često Goethe institute organizuje i radionice. Skoro svake godine Goethe institut ima projekat pod nazivom Goethe Filmski Forum . Jednom mjesечно se prikazuju filmovi u prostorijama institute. Ove godine filmovi su fokusirani na temu jake žene.

Projekat pod nazivom Present-Past jako zaokuplja zantiželju javnosti, jednim djelom zbog načina izvođenja ali i subjektivnim osjećajem koji se pojavljuje kada je riječ o prošlosti koja veže sve Balkanske države. ““U svakoj je zemlji koja sudjeluje u projektu - Bosni i Hercegovini,Hrvatskoj,Sjevernoj Makedoniji i Srbiji - organizirana druga vrsta umjetničke radionice koju vode afirmirani autori. U Bosni i Hercegovini je to radionica fotografije s fotografom Ziyahom Gafićem, u Hrvatskoj radionica kratke priče s književnikom Zoranom Žmirićem,u Srbiji radionica stripa sa Sašom Rakezićem – Zografom, a u Sjevernoj Makedoniji umjetnička radionica s Gjorgjem Jovanovikom.

Projekt se bavi tranzicijom na prostoru nekadašnje Jugoslavije i njezinim odrazom u kulturi, te širokim i često stereotipiziranim pojmom Balkana. Države Jugoslavije imaju dugu zajedničku povijest, a tranzicijski se procesi u svakoj od njih od 1990-ih do danas drugačije odvijaju i manifestiraju. S tridesetogodišnjim odmakom, još uvijek osjećajući posljedice tih velikih promjena, otvaramo dijalog i istražujemo bliski odnos prošlosti i sadašnjosti. Brojne interpretacije raspada Jugoslavije ostavljamo po strani.”¹⁰

Prošle godine Goethe institut se bavio temama migracija, te tim povodom u Historijskom muzej u Sarajevu održao izložbu pod nazivom Mi izbjeglice. Ovim projektom se pokušalo doći do određenog nivoa razumjevanja novonastale situacije koja je zadesila Evropu s obzirom da smo i mi ne tako davno bili izbjeglice. Koliko je zapravo teško integrisati u društvo nešto novo

⁹ https://www.goethe.de/ins/ba/bs/ver.cfm?event_id=24973149

¹⁰ https://www.goethe.de/ins/ba/bs/kul/sup/present-past.html#accordion_toggle_9045575_2

nepoznato, Njemačka bi zaista trebala da služi kao primjer ne samo Bosni i Hercegovini već i svim zemljama Balkana.

O Goethe institutu bi mogli još mnogo toga napisati, s obzirom da je ovo kulturni centar koji intenzivno radi na međuljudskoj saradnji. Imajući za cilj da njemačku kulturu uvedu u bosansko-hercegovačko društvo uspjeli su da njemački jezik uvedu u obrazovni sistem. Uspjevaju da svoj pečat ostavljaju i na djeci jer će upravo ta djeca biti nosioci budućeg sistema Bosne i Hercegovine. Mehka moć Goethe instituta u Bosni i Hercegovini je na zavidnom nivou.

Slika 3. Goethe institut u Sarajevu

7.3 KULTURNI CENTAR JUNUZ EMRE

Yunus Emre Institut je svjetska inistitucija koja ima sjedišta diljem svijeta u svrhu promovisanja turske kulture. Sam naziv ovog turskog kulturnog centra vezuje se za anadolskog mistika Yunus Emrea. Yunus Emre je živio u vremenu 13. i 14. stoljeća, zalagajući se za da kroz svoju poeziju i filozofiju promoviše temeljne ljudske vrijednosti, a to su ljubav i mir. Filozofske poruke koje su ostale iza ovog mistika su univerzalne i podrazumjevaju univerzalne ljudske vrijednosti bez ikakvih razlika među ljudima. Upravo na ovakvim temeljima vrijednostima mira i ljubavi među društvima stoji i institucija Institut Yunus Emre.

Prvobitno je osnovana Fondacija Yunus Emre, i to 2007. godine s ciljem promovisanja, unapređenja i kulturne razmjene turske kulture i tradicije. U vidu institucije Institut Yunus Emre počeo je sa radom tek 2009-te godine. Trenutno širom svijeta ima 58 kulturnih centara u 48 različitim država. Na web stranici navedene su sljedeće države i gradovi: Washington DC, Afganistan – Kabul, Albanija – Skadar i Tirana, Alžir – Alžir, Australija – Melburn, Austrija – Beč, Azerbejdžan – Baku, Bahrein – Manama, Belgija – Brisel, Bosna i Hercegovina – Fojnica, Mostar i Sarajevo, Crna Gora – Podgorica, Egipat – Kairo, Engleska – London, Francuska – Pariz, Gruzija – Tbilis, Holandija – Amsterdam, Hrvatska – Zagreb, Iran – Teheran, Italija – Rim, Japan – Tokijo, Jordan – Amman, Južna Afrika – Johannesburg, Katar – Doha, Kazakistan - Sultan, Kosovo – Ipek, Priština i Prizren, Liban – Bejrut, Mađarska – Budimpešta, Makedonija – Skoplje, Malezya - Kuala Lumpur, Maroko – Rabat, Meksički - Meksiko Siti, Moldavija – Kishinjev, Njemačka – Berlin i Keln, Pakistan – Karači i Lahore, Poljska – Varšava, Rumunija – Bukurešt i Konstanca, Ruska Federacija – Kazan i Moskva, Senegal – Dakar, Somalija – Mogadišu, Španija – Madrid, Srbija – Beograd, Sudan – Khartoum, Tunis – Tunis, Turska Republika – Severni Kipar – Nikozija, Ukrajina – Kijev.

Kao što možemo primjetiti u pojedinim državama imamo više od jednog instituta među kojima je i Bosna i Hercegovina, što implicira prijateljske odnose ove dvije države. Potreba da se u pojedinim zemljama otvorи više od jednog instituta zavisi i od političke situacije u istoj ali i zajedničke historije koju imamo sa turskom kulturom i pečatima koje je ostavila za vrijeme svoje vladavine.

“Na polju kulturne diplomatiјe naš Institut predstavlja zaštitino lice i ima za cilj da do 2023. godine odnosno 100. godišnjice Republike Turske broj kulturnih centara poveća na 100, da putem podučavanja turskom jeziku i svojih aktivnosti na polju kulture i umjetnosti svijetu predstavi Tursku u pravom svjetlu i ukaže na ispravne izvore, te da doprinese bogaćenju svjetske kulture pomoću aktivnosti koje se temelje na međukulturalnoj interakciji.

Danas Institut ponosno korača naprijed s željom da i u buduće podržava rad na polju nauke i kulture uspostavljajući saradnju s različitim institucijama, da rezultate ovog rada podjeli s svjetskom javnošću putem različitih izdanja i zahvaljujući tome gradi mostove među svjetskim kulturama. S ljubavlju i poštovanjem, prof. dr. Šeref ATEŞ”¹¹

7.3.1. Aktivnosti instituta Yunus Emre

Aktivnosti koje organizuje institut Yunus Emre primarno su fokusirane kako bi na što bolji način predstavile tursku kulturu. Svojim aktivnostima nastoji prikazati bogatu baštinu nastalu iz historije isto tako pokušavaju predstaviti i aktuelnosti iz moderne kulture. “U tom pogledu, kultura i kulturne vrijednosti zemlje u kojoj se nalaze strane kulturne institucije za nas imaju veliki značaj. Kako bi se uspostavilo prijateljstvo između zemlje domaćina i gostujuće institucije, učestvujemo u aktivnostima i vršimo zajedničke aktivnosti koje će omogućiti kulturološku interakciju obje strane. Nemamo za cilj samo predstavljati se, već i upoznavati druge. Naš Institut nema za cilj samo predstaviti kulturne ličnosti koje su stasale u Turskoj, već upoznati i predstaviti umjetnike, mislioce i naučnike iz prošlosti i sadašnjosti, koji su imali veze sa Turskom, te u tom cilju vršimo razne aktivnosti. U tom pogledu pridajemo veliki značaj kulturološkoj saradnji i zajedničkim aktivnostima. Iskreno vjerujemo da su zajedničke aktivnosti, kulturološke razmjene i interakcija najbrže i najproduktivnije platforme.”¹²

Kao i većina kulturnih centara pa i ovaj nudi kurseve jezika. Možemo zaključiti da je jezik jedan od vodećih faktora kada je u pitanju uticaj kulturnih centara. Učenjem jezika dopiremo do nepoznatih činjenica, saznajemo historiju ali i kulturu. Kursevi turskog jezika u ovom kulturnom

¹¹ <https://saraybosna.yee.org.tr/bs/content/poruka-predsjednika>

¹² <https://saraybosna.yee.org.tr/bs/content/upoznajte-tursku-kulturu>

centru organizovani sun a svim nivoima. Osim klasičnog kursa u ponudi su i kursevi poslovnog turskog, turski jezik za štampu i medije i sl. Pored kurseva za odrasle standardnih ali i onih na daljinu postoji i kurs za djecu. Tokom ovog istraživanja primjetili smo da se dosta pažnje poklanja djeci kada je riječ o aktivnostima kulturnih centara uopšteno.

“Program Ljetne škole turskog jezika koji se svake godine organizuje u Turskoj održava se uz učešće polaznika kursa Instituta Yunus Emre, kao i studenata na odsjecima za turkologiju u različitim zemljama. Učesnicima se pruža prilika da znanje turskog jezika stečeno u matičnim zemljama praktično primjene u Turskoj. Na ovom programu učenici, pored toga što razvijaju svoje jezične vještine, imaju priliku da posjete i upoznaju historijska i turistička mjesta gradova u kojim borave i obližnjih mjeseta.”¹³

Manje je poznato da se ovaj institut bavi edukacijom nastavnika, i to u vidu različitih programa a sve u svrhu unapređenja turskog jezika.

“Neki od edukacijskih programa Instituta:

- Certificirani program za nastavnike turskog kao stranog jezika
- Certificirani program za strane svršenike turkologije o nastavi turskog kao stranog jezika
- Seminari o nastavi turskog kao stranog jezika
- Programi interkulturnalne adaptacije
- Programi stručnog usavršavanja”¹⁴

Među najaktuelnijim dešavanjima jeste i posljedni Dječiji festival, koji je održan u Zenici 09.05.2023 i okupio oko 6000 djece. Kada je riječ o ovom turskom kulturnom centru moramo spomenuti koliko se trude da afirmiraju i druge gradove i opštine u Bosni i Hercegovini da to nije samo u pitanju Sarajevo kao glavni grad i centar svih zbivanja. “U saradnji sa Pedagoškim zavodom Zeničko-dobojskog kantona organizovan je seminar u periodu od 04. do 06. novembra, na kojem je prisustvovalo 48 nastavnika turskog jezika iz različitih gradova. Cilj seminara je razmjena iskustava i sticanje novih znanja u cilju boljeg podučavanja turskog jezika.”¹⁵

¹³ <https://saraybosna.yee.org.tr/bs/content/naucite-turski-jezik>

¹⁴ <https://saraybosna.yee.org.tr/bs/content/naucite-turski-jezik>

¹⁵ <https://saraybosna.yee.org.tr/bs/news/16-po-redu-seminar-za-nastavnike-turskog-jezika-u-bosni-i-hercegovini>

Među čestim aktivnostima su i izložbe. Neke od izložbi povezuju različite opštine kako Bosni i Hercegovini tako i u Turskoj. Izložba "Podsjetnik" desila se u Sarajevu uz pomoć općine Bagcilar iz Istanbula." Uz podršku Instituta Yunus Emre i Ministarstva za mlade i sport Republike Turkiye organizovana je izložba pod nazivom "Sultanske košulje" u Brusa Bezistanu, a u okviru programa "Selam Ya Resulallah". Na otvorenju izložbe prisustvovali su pomoćnik direktora Muzeja Sarajeva Adnan Mustarević, autor izložbe dr. Mehmet Vanlioglu, glavnim imam Medžlisa Islamske zajednice Sarajevo Abdulgafar ef. Velić, direktor Instituta Yunus Emre Sarajevo gosp. Mehmet Akif Yaman, predstavnici medija i ljubitelji umjetnosti iz Sarajeva.

Penzionisani akademik dr. Mehmet Vanlioglu je u svom govoru naveo da se ovim kulturnim radovima bavi već 8 godina, te je istakao sljedeće: "Ovo je naša deseta izložba na kojoj radi ekipa od 15 ljudi. Okupljamo mlade i javnost tako što na neobrađenom platnu pravimo repliku onoga što su oblačili osmanski sultani."

Sarajevski arheolog i pomoćnik direktora muzeja Adnan Mustarević naveo je da se na izložbi nalazi oko 25 košulja, a da su originali košulja izloženi u Topkapi Palači.

Glavni imam Abdulgafar ef. Velić zahvalio se Institutu Yunus Emre što svake godine podržava manifestaciju Selam Ya Resullah i što ovakve i slične izložbe organizuje u Sarajevu."¹⁶

Film pod nazivom Fuad prikazan je 20.08.2022 godine u prostorijama instituta Yunus Emre.

"U Sarajevu promovisana knjiga pod nazivom „Jezik ljubavi Yunus Emre“. Institut Yunus Emre Sarajevo je u saradnji sa ambasadom Republike Turkiye u Sarajevu i Bošnjačkim institutom u Sarajevu organizovao promociju knjige "Jezik ljubavi Yunus Emre", čiji je autor dr. Mustafa Tatci. Promocija knjige je održana u Bošnjačkom institute u Sarajevu. Na programu se obratio i profesor Filozofskog fakulteta Univerziteta u Sarajevu, gosp. Vahidin Preljević.

Programu su prisustvovali ambasador Republike Turkiye u Sarajevu Sadik Babur Girgin, koordinator Instituta Yunus Emre u Sarajevu Mehmet Akif Yaman, direktor Bošnjačkog instituta u Sarajevu dr. Faris Gavrankapetanović, predstavnici turskih institucija koje djeluju u BiH, ljubitelji knjige, te predstavnici medija.

Autor knjige Mustafa Tatci naglasio je kako je knjiga "Jezik ljubavi Yunus Emre" prevedena čak na 12 jezika, uključujući i bosanski jezik. Naveo da je knjigu na bosanski jezik prevela prof. dr. Amina Šiljak Jesenković."¹⁷

¹⁶ <https://saraybosna.yee.org.tr/bs/news/izlozba-sultanske-kosulje>

U organizaciji ovog kulturnog centra je turnir u streličarstvu, do sada su organizovana dva ovakva turnira u suradnji sa Fondacijom za streličarstvo. Posljedni je održan 13.05.2022 godine na Internacionalnom univerzitetu u Sarajevu. Inače ova manifestacija je trajala ukupno dva dana, prvi dan 12.05.2022 održan je projekat Moj izbor je turski.

“UNESCO je 2021. godinu proglašio godinom tri ličnosti: Ahi Evran Veli povodom 850. godina rođenja, Hadži Bektaš Veli povodom 750. godina smrti i Junus Emre povodom 700. godina smrti. Uz podršku Instituta Yunus Emre, Općina Olovo i Medžlis Islamske zajednice Olovo je u znak pomena na njih organizovao “Večer Ilahija i kasida”.

Povod ovog događaja je i radost jer smo obezbijedili značajna sredstva kako bismo završili našu Ahi Evran Veli Kirşehir džamiju koja je u izgradnji. Želja nam je da ovim programom obradujemo naše džematlike najavom skorog dolaska mjeseca ramazana i nade da ćemo ga dočekati u našoj novoj džamiji - rekao je Esad-ef. Pepić, glavni imam Medžlisa Islamske zajednice Olovo.

Načelnik Općine Olovo Đemal Memagić je rekao kako je ovaj program važan zbog spajanje kultura dvije zemlje Turske i Bosne i Hercegovine kao i upoznavanje ove tri ličnosti, a pogotovo Ahi Evrana jer će nova džamija u Olovu nositi njegovo ime te da će Općina uvijek podržavati ovakve projekte.

Ambasador Republike Turske u Sarajevu Sadik Babur Girgin kazao je da su ove tri ličnosti predložene UNESCO-u od strane više zemalja od Bosne i Hercegovine pa sve do kavkazkih zemalja. Sve tri ličnosti imaju svoje osobine od kojih trebamo izvući pouke. Ali opet sva trojica su se spojili u tevhidu kao i što su večeras nas sve spojili ovdje u Olovu. Također ambasador je rekao da moramo biti jedinstveni i složni te da jedino na taj način možemo biti uspješni.”¹⁸

Mogli bismo još dugo nabrajati razne aktivnosti koje organizuje ovaj kulturni centar. Raznolikost sadržaja koji nude uvijek se oslanja na spajanje jedne kulture sa drugom. Praveći mostove spajanja jedne kulture s drugom, ovaj turski kulturni centar se skoro pa uvijek oslanja na svoju historijsku povezanost sa Bosnom i Hercegovinom. Moramo istaći da Institut Yunus Emre se zalaže za što veću uključenost bosansko-hercegovačkih institucija, općina, udruženja, nevladinih organizacija, firmi ali i Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini.

¹⁷ <https://saraybosna.yee.org.tr/bs/news/jezik-ljubavi-yunus-emre-predstavljamo-knjigu>

¹⁸ <https://saraybosna.yee.org.tr/bs/news/koncert-sufijske-muzike>

Slika 4. Takmičenje u sretljaštvu u organizaciji Instituta Yunus Emre

7.4 FRANCUSKI KULTURNI CENTAR

Francuski institut u Bosni i Hercegovini postoji još od 2003 godine i djeluje u sklopu ambasade Francuke.. Ovaj kulturni centar dio je kulturne mreže u ukupno 143 države. Sa centrom Andre Malraux se spojio 2014 godine. Inače Centar Andre Malraux (CAM) postoji u Bosni i Hercegovini od samo završetka rata, tj. od 1995.godine. U Sarajevu sjedište ovog instituta je na adresi Tina Ujevića 8. Zanimljiva je činjenica da ovaj institut postoji još u dva bosansko-hercegovačka grada a to su Mostar i Banja Luka. U Banja Luci Francuski institut se nalazi na adresi Jevrejska 30, a u Mostaru na adresi Kalajdžića 1. Na svojoj web stranici predstavili su i svoju misiju kako bi bolje objasnili svoju sustinu. „Francuski institut u Bosni i Hercegovini predstavlja glavnu platformu za dijalog između Francuske i Bosne i Hercegovine u oblasti kulture i znanja. Misija mu je širenje francuskog jezika i kulture na prostoru cijele države.

U svakom od ova 3 grada, u Sarajevu, Banja Luci i Mostaru, Francuski institut nudi kurseve francuskog jezika, organizuje kulturne aktivnosti, te nudi usluge biblioteke. Svake godine blizu 500 polaznika svih nivoa i svih uzrasta koriste ove kurseve. Pored promocije francuskog jezika i kulture, Direktor Francuskog instituta u Bosni i Hercegovini, u svojstvu Savjetnika za naučnu i kulturnu saradnju Ambasade Francuske, koordinira projekte univerzitetske, naučne i tehničke saradnje.Francuski institut u Bosni i Hercegovini takođe je informativni centar za studente koji žele da nastave svoje visoko obrazovanje u Francuskoj. Putem svojih kancelarija Campus France, daje upute vezano za studije i stipendije.”¹⁹

Jedan od zadataka ovog institute navode i ostvarivanje partnerstava i projekata. Jako bitno je spomenuti da ovaj institut na svjetskom nivou broji mnogobrojna partnerstva ali i projekte. Mala država poput naše ipak privlači države koju su bitne u međunarodnim odnosima. Donosioci odluka su uvijek bile velike sile i želja za uticajem je mnogo veća nego u slabo razvijem zemljama poput naše. Ipak ulažu se mnogi resursi kako bi se uticalo kulturnom diplomacijom i u Bosni i Hercegovini.

“U domenu obrazovne saradnje, Francuski institut u Bosni i Hercegovini održava posebnu saradnju sa Međunarodnom francuskom školom u Sarajevu (CIFS) kao i sa dvojezičnim

¹⁹ <http://institutfrancais.ba/bs/ko-smo-mi/>

odjeljenjem Gimnazije Mostar. Takođe sarađuje i sa katedrama za francuski jezik Univerziteta u Sarajevu i Banja Luci, obje članice Univerzitetske agencije za frankofoniju.”²⁰

“Francuski institut je veoma važan faktor u kulturnom životu Bosne i Hercegovine. Institut radi na širenju saradnje sa raznim kulturnim institucijama i lokalnim akterima iz civilnog društva. Bilo da se radi o mobilnosti, obuci, pomoći u izdavaštvu, Institut usmjerava i savjetuje stručnjake kad je u pitanju izrada projekata, potraživanja kontakata ili obavještenja o kulturnoj sceni u obe zemlje.

Francuski institut u Bosni i Hercegovini želi širiti najsavremenije francuske kulturne izraze i misli. Scenske i vizualne umjetnosti, muzika, film, velike društvene rasprave, su ključna područja našeg djelovanja. Na taj način svake godine učestvujemo u partnerstvu sa mnogim bosanskim kulturnim institucijama i dio smo raznih kulturnih manifestacija u zemlji.”²¹

7.4.1 Aktivnosti Francuskog instituta

Kao i do sada jednu od najbitnijih aktivnosti kulturnog centra navodimo kurseve jezika. Ovaj institut nudi kurseve francuskog jezika za odrasle ali i kurseve francuskog jezika za djecu. Pri upisu postoji mogućnost izbora standardnog ili ipak intenzivnog kursa. Pored ovih kurseva francuskog jezika Francuski institut nudi i stručne kurseve a to su francuski u profesionalnom životu, svakodnevni francuski jezik, francuski jezik po specijalnostima i francuski za specijalne namjene. Kurseve francuskog jezika moguće je upisati u sva tri centra koji imaju u Bosni i Hercegovini.

²⁰ <http://institutfrancais.ba/bs/ko-smo-mi/>

²¹ <http://institutfrancais.ba/bs/zajednicka-partnerstva/>

Svakodnevni francuski

Nemate trenutno određen cilj i jednostavno želite poboljšati znanje vaših uposlenika iz francuskog jezika ili ih upoznati sa tim jezikom. Priključite se redovnim časovima u Francuskom institutu ili oformite grupu zatvorenog tipa koja će brojati samo članove iz vaše ekipe. Časovi su organizovani u Francuskom institutu ili vašim prostorijama.

Francuski u profesionalnom životu

Nemate trenutno jasno definisan cilj ali ipak želite usmjeriti učenje francuskog jezika ka profesionalnim situacijama : prijem posjetitelja, zakazivanje sastanaka, organizovanje prevoza itd. Organizujemo obuku usmjerenu prema francuskom kakav se koristi u firmama i administraciji.

Francuski po specijalnostima

Radite u oblasti koja zahtjeva specijalizovani francuski : turizam, hotelijerstvo, administracija, međunarodni odnosi i diplomatija, banka itd. Nudimo vam obuku koja se bazira na situacijama i vokabularu koji je karakterističan za vašu profesiju kako bismo pripremili vaše uposlenike za efikasnu interakciju na francuskom jeziku.

Francuski za specijalnu namjenu

Želite što brže osposobiti vaše saradnike u francuskom za potrebe određenog projekta ili jasno definisanog zadatka. Sa vama proučavamo potrebe vaše ekipe kako bismo napravili listu ciljeva rada i aktivnosti prilagođene za obuku koja se bazira isključivo na vašim potrebama. Isto tako osposobljavamo vaše saradnike u najkraćem periodu kako bi mogli izvršavati određene zadatke koje očekujete od njih na francuskom jeziku : odlazak u Francusku na obuku, nadgledanje ekipe frankofonih tehničara, priprema misije u Francusku itd.”²²

U sklopu prostorija Francuskog instituta se nalazi i biblioteka koja je podjeljena u dvije prostorije, i to u proctor namjenjan za odrasle i proctor namjenjen za djecu. Prostorija za djecu je

²² <http://institutfrancais.ba-bs/kursevi-i-ispiti/kursevi-za-preduzeca-01/>

i uređena na način da privuče dječiju pažnju, tako da se svakog mjeseca organizuju i radionice za djecu.

Francuski institut je i organizator mnogih manifestacija kako u Sarajevu tako i u drugim gradovima. Među posljenim je i organizacija Praznika muzike. "Povodom ovogodišnjeg Praznika muzike, Francuski institut u Bosni i Hercegovini pozvao je novosadsku grupu KLO klo da održi dva koncerta, u Banja Luci i Bijeljini. Šest vrsnih muzičara ove grupe sviralo je svjetski poznate francuske pjesme, ponekad prearanžirane u ritmovima sambe i bosa nove. Znali su kako da naprave nezaboravnu atmosferu za sve one koji su prisustvovali ovim koncertima. U Banjaluci koncert je održan u Mc Tire a u Bijeljini ispred Doma kulture Semberija, u pješačkoj zoni centra grada. Ova privilegirana lokacija omogućila je dopiranje do još šire publike. Između melodija odsviranih na harmonici i stihova pevanih na francuskom, publika je mogla u potpunosti da doživi francuski duh Paznika muzike."²³ U saradnji s gradom Mostarom je također održan koncert povodom Praznika muzike.

Česti su i seminari koji se organizuju za nastavnike francuskog jezika. Ovaj kulturni centar je bio i domaćin izložbe "Blago Tračana Bugarske" koja je realizovana u saradnji sa Ambasadom Bugarske u Bosni i Hercegovini. Kao što možemo primjetiti Francuski institut se trudi spojiti i predstaviti ne samo kulturu i jezik Francuske već i drugih naroda odnosno ostvariti taj oblik saradnje u kojem će više aktera biti uključeno.

Međunarodni dani Frankofonije Francuski institut organizira svake godine, i tu u sva tri centra u Bosni i Hercegovini. Ranovrstan program koji je realizovan u sklopu Međunarodnih dana Frankofonije u Bosni i Hercegovini je realiziran uz pomoć partnera.

"Partneri Dana Frankofonije 2023 u Bosni i Hercegovini

Ambasade: Luksemburga, Švicarske, Rumunije, Bugarske, Egipta i Srbije, Diplomatski ured Belgije u Sarajevu, Narodna i univerzitetska bibliotaka RS, Centar za kulturu Sembrija, Centar za kulturu Trebinje, Centar za kulturu Jevto Dedijer Bileća, Dom kulture Edhem Mulabdić Maglaj, Muzej savremene umjetnosti Republike Srpske, Muzički centar Pavaroti Mostar, Dom omladine

²³ <http://institutfrancais.ba-bs/kultura-praznik-muzike-banja-luka-i-bijeljina-klo-klo/>

Banja Luka, Centar za kulturu Tuzla, VII Academy, Collège International Français de Sarajevo, SARTR, Izdavačka kuća Besjeda, Filozofski fakultet Sarajevo, Univerzitet u Banja Luci.”²⁴

Kao što možemo primjetiti mnoštvo je partnera u organizovanju ove manifestacije, saradnja rezultira veoma dobrim odnosima i na međunarodnim odnosima što je suštinski krajnji cilj.

Slika 5. Praznik muzike u Banja Luci u organizaciji Francuskog instituta

²⁴ <http://institutfrancais.ba/bs/kultura-dani-frankofonije-2023/>

7.5 IRANSKI KULTURNI CENTAR

Međudržavni, kao i kulturni odnosi Islamske republike Iran i Bosne i Hercegovine jedni su od najranije uspostavljenih nakon proglašenja nezavisnosti Bosne i Hercegovine. Kao što stoji na zvaničnom sajtu Iranskog kulturnog centra: „ Islamska republika Iran se nalazi među prvim zemaljama koje su priznale nezavisnost Bosne i Hercegovine. Svoju ambasadu uspostavlja odmah posle rata u Bosni i Hercegovini 1994. godine u Sarajevu ali i Kulturni centar Islamske Republike Iran “²⁵

Trebalo bi naglasiti da je pored Iranskog kulturnog centra, uspostavljen cijeli obrazovno – kulturni sistem , a da je Iranski kulturni centar samo jedan njegov dio. Iran je u BiH od 1995.godine uvijek imao posebnog Konzula za kulturu koji je upravljao i nadgledao rad Iranskog kulturnog centra kao i ostalih kulturno-obrazovnih institucija, kao što tvrde na sajtu Iranske ambasade u BiH-a :“ Aktivnosti Kulturnog centra Islamske Republike Iran i drugih kulturnih institucija naše zemlje, uključujući Fondaciju Mulla Sadra, Institut Ibn Sina, Predstavništvo RTV-a i Bosansko-perzijski koledž, su bile zapažene na raznim kulturnim poljima tokom posljednjih godina.“²⁶

Iranski kulturni centar realizuje svoje aktivnosti u svom uredu u Hrasnom i izložbenom prostoru u Ferhadiji, preko puta Vječne vatre u Sarajevu. Iako zvanične prostorije postoje samo u Sarajevu njihove se kulturne aktivnosti realizuju u više gradova u Bosni i Hercegovini.

7.5.1 Kursevi i promocija Perzijskog jezika

Iranski kulturni centar u svojim je aktivnostima početno fokusiran na kurseve Perzijskog jezika, koji se realizuju tradicionalno i on line , gdje se nastava obično održava u trajanju od 40 časova u 10 sedmica, a polaznici imaju priliku da savladaju osnove perzijskog jezika – pismo i osnovnu jednostavnu komunikaciju. Ipak da bi se razvila želja za učenjem perzijskog jezika Iranski kulturni centar puno je radio na promociji i objavlјivanju dijela svjetski poznatih

²⁵ <https://www.iran.ba/iranski-konzuli-za-kulturu/>

²⁶ <https://sarajevo.mfa.ir/bos/viewpage/13998>

perzijskih pjesnika Mevlane Dželaludina Rumija, Hafiza Širazija, Firdusija, i drugih, čija su djela nastala i napisana na perzijskom.. Pa se tako svake godine organizuje manifestacija pod nazivom "U društvu sa Mevlonom". „Ovom manifestacijom je obilježena godišnjica smrti Mevlane Dželaludina Rumija, pjesnika koji svojom bezvremenom mudrošću i plemenitom mišlju o ljubavi i danas nadahnjuje čovječanstvo.“²⁷

Pored javnosti i publike promocija perzijskog jezika realizuje se i kroz aktivnosti sa studentima odsjeka Perzijskog jezika Univerziteta u Sarajevu, pa tako na stranici Iranskog kulturnog centra navode: “ Povodom obilježavanja Dana sjećanja na dva perzijska pjesnika – Firdusija i Hajama – u sarajevskom hotelu Marriot je 23. maja održano druženje studenata i profesora sa Studijske grupe za perzijski jezik i književnost Filozofskog fakulteta Univerziteta u Sarajevu. Druženju su prisustvovali Sejid Husein Redžebi, ambasador Islamske Republike Iran u BiH, Ali Ameri, konzul za kulturu, dr. Sejid Kazem Musavi, gostujući profesor iz Irana, profesori dr. Dženita Haverić, dr. Namir Karahalilović, dr. Munir Drkić kao i brojni studenti Katedre za perzijski jezik i književnost Univerziteta u Sarajevu.“²⁸

Iranski kulturni centar pomaže i izdavštvo i objavljivanje knjiga naših naučnih radnika vezanih za perzijski jezik, pa je tako objavljena knjiga Elvira Musića koja govori o prisustvu perzijskog jezika u BiH : “ Perzijski jezik je od davnina bio najljepša riznica u koju su brižno pohranjivana blaga bogate iranske kulture i civilizacije. Shodno tome, "Jezici u kontaktu, kulture u dodiru: perzijski jezik i farsizmi od Kine do Balkana (s posebnim osvrtom na BiH)" - naziv je nove knjige autora Elvira Musića, koja je ovih dana objavljena u izdanju Dobre knjige.“²⁹

Istaknuli bi i projekat „Iranska biblioteka“ koji je realizovan sa „Narodna i univerzitetska Biblioteka "Derviš Sušić" Tuzla“, gdje na njihovoј veb stranici navode: “ Iranska biblioteka oformljena je 1998. godine kao zajednički projekt Biblioteke i Iranskog kulturnog centra u Sarajevu, koji djeluje pri Ambasadi Islamske Republike Iran u Bosni i Hercegovini. Čitaocima je na raspolaganju oko 500 knjiga o orijentalnoj kulturi i civilizaciji, na četiri jezika: perzijskom, arapskom, engleskom i bosanskom. Iranski kulturni centar nastoji da fond proširuje djelima prevedenim na bosanski jezik, kako bi građa bila dostupna širem krugu čitalaca.“³⁰

²⁷ <https://www.klix.ba/magazin/kultura/u-drustvu-s-mevlanom-obiljezena-godisnjica-smrti-mevlane-dzelaludina-rumija/141218071>

²⁸ <https://www.iran.ba/2016/06/06/obiljezen-dan-sjecanja-na-iranske-velikane-firdusija-i-hajama/>

²⁹ <https://www.klix.ba/magazin/kultura/objavljena-knjiga-elvira-musica-koja-govori-o-prisustvu-perzijskog-jezika-u-bih/200730071>

³⁰ <https://nubt.ba/iranska-biblioteka/>

7.5.2 Izložbe, film , kulturna razmjena

„Dani Iranske kulture“ su dugogodišnja manifestacija koje se realizuje u BiH, i to u gradovima i u Federaciji BiH i Republici Srpskoj. Obuhvata izložbe, koncerete, promocije filmova, i ostale kulturne aspekte koji kod publike stvaraju i šalju pozitivni sliku o Islamskoj republici Iran. Pa je tako : “ Izložbom fotografija iz grada Teherana, iranske kaligrafije i minijature, u Bijeljini je večeras svečano otvorena manifestacija „Dani kulture Irana“³¹ U Sarajevu i Mostaru takođe se više godina realizuju „Dani kulture Irana“ gdje u Programu za 2017 na primjer stoji : “ Program Dana kulture Irana 2017. sastojat će se iz nekoliko dijelova:

- „1. Izložba kaligrafskih radova iranskog kaligrafa Mohsena Sulejmanija
2. Izložba iranskih minijatura – u ovom dijelu izložbe predstaviti će se vrsni iranski umjetnik Mohsen Lahidžanjan sa 30 minijatura.
3. Izložba iranskog drvoreza (mo'raq) - Trideset jedinstvenih radova iz kategorije drvoreza umjetnika Akbara Šahmandija
4. Izložba iranskih rukotvorina upotpuniti će ovogodišnju izložbu Dana kulture Irana. Radovi tradicionalne isfahanske izrade.
5. Izložba fotografija Isfahana – u okviru ovog dijela velike ovogodišnje izložbe Dana kulture Irana posjetitelji će imati priliku kroz jedinstvene fotografije vidjeti svakodnevnicu jednog od najljepših gradova Irana.
6. Koncert tradicionalne iranske glazbe - u Danima kulture Irana ljubitelji kulture i umjetnosti moći će uživati i u tonovima tradicionalne folklorne iranske glazbe iranske muzičke grupe Avaye xoršid ('awa-ye xoršid)³².

Iranska kinematografija prepoznata je kao jedna od najboljih na svijetu, čije prednosti za stvaranje boljeg imidža države shvataju i sami iranski zvaničnici , pa se i u BiH svake godine organizuje „Sedmica Iranskog filma, uz redovna gostovanja poznatih iranskih režisera i glumaca :

³¹ <https://desavanjaubijeljini.com/dani-kulture-irana-u-bijeljini-zvanicno-otvoreni-izlozbom-fotografija-iz-teherana-foto/99271/>

³² <https://bljesak.info/kultura/flash/dani-kulture-irana-2017-u-mostaru/185882>

“Kulturni centar IR Iran s ciljem predstavljanja iranske kinematografije koja je poznata kao kinematografija koja promovira ljubav, mir, ljudska osjećanja, organizuje Sedmicu iranskog filma u Sarajevu. Ovaj program se organizuje u saradnji sa Festivalom Sarajevska zima, Multipleks kinom Cinema city, Akademijom scenskih umjetnosti i Udruženjem filmskih radnika BiH. Ljubitelji filma i ove godine u periodu od 20. do 24. februara imat će priliku pogledati pet iranskih filmova. Riječ je o filmskim ostvarenjima svjetski poznatih iranskih reditelja čiji su filmovi nagrađivani na mnogim državnim i međunarodnim festivalima. Pored toga, organizatori su se ove godine potrudili da specijalni gost ovogodišnjeg programa bude jedan od najpoznatijih iranskih reditelja i generalni direktor Međunarodnog filmskog festivala Fadžr Reza Mirkarimi.“³³

Veoma je zastupljena i kulturna razmjena između Irana i BiH pa bi kao primjer mogli navesti učešće Bh.studenata filmske umjetnosti na ovogodišnjem Talent kampusu Fadžr Festivala u Iranu: „Iranski kulturni centar je u saradnji sa Akademijama scenskih umjetnosti u Sarajevu i Banjaluci, te Udruženjem filmskih radnika BiH osigurao učešće dvije bosanskohercegovačke mlade umjetnice na Talent kampusu Fedžr festivala.“³⁴

Ovo su samo neki od elemenata kulturne diplomatijske Iranskog kulturnog centra, koje zbog njihove obimnosti nismo mogli sve navoditi. Možemo samo konstatovati da je kulturna diplomacija Irana izuzetno izražena u BiH-a, i doprinosi stvaranju pozitvnog imidža i slike o ovoj velikoj zemlji, bez obzira na medijski narativ o Iranu kao jednoj zatvorenoj i vjerski rigidnoj državi,historija i kultura Irana je civilizacijska norma koju je teško osporiti.

³³ <https://www.asu.unsa.ba/index.php/en/news/714-sedmica-iranskog-filma-2017>

³⁴ <https://www.iran.ba/2017/05/10/bh-studenti-filmske-umjetnosti-ucesnici-ovogodisnjeg-talent-kampusa-fadzr-festivala-u-iranu/>

Slika 6. Iranski kulturni centar u Sarajevu

7.6 BRITISH COUNCIL

British Council je organizacija za kulturne odnose koju je osnovala britanska vlada 1934. godine, izvorno nazvana British Committee for Relations with Other Countries. Osnovan je s ciljem širenja engleskog jezika i kulture ljudima u inozemstvu kako bi se poboljšao međunarodni položaj Britanije (Zhou , 2022:613).

British Council je u Bosni i Hercegovini otvorio kancelariju 1996. godine. Nalaze se na adresi Ljubljanska 9, u Sarajevu.

Kao svoju misiju navode : “Vjerujemo da se budućnost Ujedinjenog Kraljevstva u ovom pretrpanom, opasnom i prelijepom svijetu oslanja na suživot i saradnju svih kultura na temeljima obrazovanja, uzajamnog razumijevanja, poštovanja i povjerenja. Naša je misija stvaranje međunarodnih mogućnosti za ljude iz UK i drugih zemalja, te izgradnja međusobnog povjerenja među ljudima širom svijeta.”³⁵

Ono na šta je kroz svoj rad British Council najviše orijentisan je :Engleski jezik, obrazovanje,društvo, umjetnost i kultura.

7.6.1 Fokus na učenju, podučavanju i polaganju testova engleskog jezika

British Council nudi nekoliko programa za učenje Engleskog jezika od kojih je većina on line. Kao najpoznatiji navode program “English Online: 100% nastavnički vođen online kurs”, gdje možete kombinovati privatne i male grupne internet časove koje vode nastavnici Brtisih Council-a, a koji je u zavisnosti od pretplate moguće pohađati on line : 5 časova po mjesecu,10 časova po mjesecu i 15 časova po mjesecu. Takođe British Council nudi niz besplatnih online resursa koji odraslima, tinejdžerima i djeci pomažu da nauče engleski jezik. Resursi uključuju video-materijale, aplikacije za mobilne uređaje, igrice, priče, audio-aktivnosti i gramatičke vježbe. Postoji i program EnglishScore Tutors- vaš lični online tutor engleskog jezika, koji je ustvari usluga individualnog podučavanja koja nudi 30-minutne online časove engleskog jezika sa priznatim predavačima engleskog jezika. Program koji je namjenjen djeci zove se Učenje sa

³⁵ www.britishcouncil.ba/sites/default/files/british_council_brochure_0.pdf

Timijem, i on je serija dječjih animiranih filmova za učenje engleskog jezika koja sadrži 26 petominutnih epizoda i pjesmica , namjenjenih za djecu uzrasta od dvije do šest godina.

Pored učenja engleskog jezika British Council pruža mogućnost podrške nastavnicima engleskog jezika u BiH. Kako na svom sajtu navode: "Ako ste nastavnik engleskog jezika ili se ovom oblašću profesionalno bavite na neki drugi način, British Council vam pruža niz besplatnih resursa za podršku u radu. Možete: besplatno preuzeti planove nastavnih časova i nastavne materijale, dobiti savjete, članke i informacije o profesionalnom razvoju, konferencijama i kvalifikacijama, postati član neke od grupa za diskusiju i dobiti materijale programa za stručno usavršavanje nastavnika."³⁶

Nudi se i program Addvantage koji je program partnerstva s jezičkim školama koje prijavljuju kandidate za polaganje ispita iz engleskog jezika u centru.Kako navode : "Škole stranih jezika u Bosni i Hercegovini vrijedno pripremaju kandidate za polaganje međunarodno priznatih ispita koje administrira British Council. Addvantage je mreža pokrenuta 2010. godine i pridružuje joj se sve više lokalnih škola-partnera širom zemlje. Kao naš partner dobijate niz prednosti, među kojima i izdavanje posebnih certifikata vašim kandidatima, te korištenje logotipa British Council Addvantage programa u Vašim prostorijama."³⁷

Polaganje ispita i dobivanje certifikata od poznavanju engleskog jezika jedna je od najznačajnijih uloga British Council-a u BiH. British Council je glavni centar u Bosni i Hercegovini za administraciju testiranja za dobijanje međunarodno priznatih kvalifikacija iz UK. Kao što navode u svojoj brošuri : "Ako planirate studirati u UK, unaprijediti svoje jezičke i stučne vještine, ili ste predstavnik kadrovske službe u potrazi za optimalnim načinom razvoja ili testiranja vještina svojih uposlenika, mi možemo ponuditi ispit koji odgovora vašim potrebama.

Ispiti iz engleskog jezika:

- IELTS (International English Language Testing System) je u svijetu vodeći ispit iz poznavanja

engleskog jezika. Nudi se u dva oblika, opšti i akademski, i preduvjet je za studiranje i rad u inozemstvu, kao i za potrebe preseljenja u drugu zemlju. Testiranje se održava svaka dva mjeseca u Sarajevu.

- Paleta ispita Cambridge ESOL testira poznavanje engleskog jezika na više različitim

³⁶ <https://www.britishcouncil.ba/poducavanje>

³⁷ https://www.britishcouncil.ba/sites/default/files/british_council_brochure_0.pdf

nivoa. Više od dva miliona ljudi širom svijeta svake godine polaže ove ispite, za potrebe zaposlenja ili studiranja.

- Aptis je novi i inovativni alat za testiranje koji pomaže organizacijama da uspostave standarde u poznavanju engleskog jezika. Aptis je test za odrasle, a koristi se za procjenu stepena znanja u četiri jezičke vještine – čitanje, pisanje, slušanje i govor.”³⁸

7.6.2 Društvo i obrazovanje

British Council učestvuje u nizu partnerskih projekata s nevladinim organizacijama i predstavnicima građanskog društva u nastojanju da ojača platformu za dijalog, razvoj vještina, povezivanje i društvenu odgovornost. Neki od tih projekata su :

- Program “Unaprjeđenje uloge nauke u društvu” ima za cilj doprinijeti jačanju otpornosti država, zajednica i građana Zapadnog Balkana na pandemiju virusa COVID-19 i njenih negativnih posljedica, kroz korištenje i promoviranje nauke i naučnih saznanja.
- Škole za 21. vijek je ambiciozni trogodišnji obrazovni program vrijedan 10 miliona funti koji je osmisnila i provodi organizacija British Council a finansira Vlada Ujedinjenog Kraljevstva. Cilj ovog programa, koji se realizuje u partnerstvu s nadležnim obrazovnim institucijama zemalja učesnica, je da milion učenika u dobi od 10-15 godina ovlada vještinama kritičkog razmišljanja i rješavanja problema. Pored ovladavanja vještinama kritičkog razmišljanja i rješavanja problema, djeca će usvojiti praktične vještine kodiranja i imati priliku za usavršavanje svojih vještina kroz kodiranje fizičkih uređaja (eng. physical computing).
- Program EU za mlade državne službenike u BiH pomaže Bosni i Hercegovini pri razvoju profesionalnog i depolitizovanog sistema javne uprave zasnovanog na zaslugama. Program nudi stručno usavršavanje i mobilnost novoj generaciji državnih službenika koji su zaduženi za proces pridruživanja EU i koji će voditi promjene tokom procesa proširenja.
- Aktivni građani je program obuke društvenih lidera. Program promovira dijalog kultura i društveni razvoj koji diktira sama zajednica.

³⁸ https://www.britishcouncil.ba/sites/default/files/british_council_brochure_0.pdf

7.6.3 Kultura i umjetnost

Velika Britanija je uvijek imala imidž zemlje sa izraženom pop i visokom kulturom, kao što je i uvijek prednjačila u postavljanju standarda u umjetnosti, počevši od muzike, filma, vizuelnih umjetnosti.

U oblasti muzike British Council stvorio je emisiju "Selector Radio" koja se emituje svake sedmice u nekoliko različitih termina na radio stanicama u BiH-a kao što su :Radio Sarajevo, EFM Radio, Radio Kameleon Tuzla. Selector Radio emituje najbolju muziku u Velikoj Britaniji, kao i talente u nastajanju iz preko 30 zemalja, svake sedmice povezujući ljubitelje muzike od Španije do Kine. Jednom sedmično, u dvosatnoj emisiji koju vodi Jamz Supernova, svira muzika bilo kojeg benda, bilo kojeg umjetnika ili žanra, pod uslovom da je nova i uzbudljiva. Jazz, grime, indie ili elektronska muzika, ali i kombinaciju ovih žanrova."³⁹

Takođe na polju muzike izdvojili bi i Platformu "Mix the City – the Balkans" koja je nastala kao rezultat partnerstva British Council-a i EXIT Festivala koji su pozvali britanskog muzičara Ghostpoeta i 12 lokalnih izvođača sa cijelog Balkana da bi stvorili jedinstveno muzičko iskustvo koje priča neočekivanu priču o našoj regiji, podstiče razgovor među ljudima i jača prijateljske odnose među njima."⁴⁰

Na polju kulture izdvajamo program "Kultura i kreativnost za Zapadni Balkan (CC4WBs)", koji se realizuje u saradnji UNESCO-a, British Council-a i Italijanske agencije za razvojnu saradnju (AICS). Projekat ima za cilj da njeguje interkulturni dijalog i da pojača društveni i ekonomski uticaj kulturnog i kreativnog sektora na Zapadnom Balkanu (Albanija, Bosna i Hercegovina, Kosovo, Crna Gora, Sjeverna Makedonija i Srbija).

Pristupom koji je usmjeren na zajedničko djelovanje javnih institucija, privatnog sektora, organizacija civilnog društva u kulturi, ali i stručnjaka u kulturnim i kreativnim industrijama, CC4WBs projekat ima za cilj:

- (1) poboljšanje učinka kulturnog i kreativnog sektora na Zapadnom Balkanu;

³⁹ <https://www.britishcouncil.ba/programi/umjetnost/selector>

⁴⁰ <https://www.britishcouncil.ba/programi/umjetnost/mix-the-city>

(2) ojačavanje saradnje u kulturi u regionu i sa regionom;

(3) unapređivanje inkluzivnog kulturnog nasljeđa za lokalni razvoj.”⁴¹

Tu su i programi na polju vizuelne i digitalne umjetnosti. “Rad u oblasti digitalne umjetnosti je baziran na PlayUK regionalnoj platformi koja ima za cilj da podrži i razvije audio-vizuelni sektor u regionu koji se proteže od Zapadnog Balkana do Centralne Azije, Rusije do Izraela.”⁴²

Puno je programa koji se bave vizuelnom umetnošću, i kao što se navodi na sajtu British Council-a :” imaju za cilj osnaživanje muzeja i galerija širom Zapadnog Balkana kako bi privukli mladu publiku.

Primarne aktivnosti obuhvataju obuku i razvoj, profesionalne studijske posjete i razmjenu znanja u sektoru vizuelne umjetnosti i muzeja. Ove aktivnosti su obično propraćene izložbom iz kolekcije British Councila ili u saradnji sa našim partnerima kao podrška za razmjenu vještina i znanja.

U proteklih nekoliko godina, predstavnike muzeja iz cijelog Zapadnog Balkana obučavali su stručnjaci iz muzeja Tyne and Wear, Nacionalnog muzeja Škotske i Muzeja dizajna u Londonu. Takođe, organizovali smo nekoliko svjetski poznatih izložbi u regionu, uključujući izložbu Nova religija Dejmijena Hirsta 2016, Taština malih razlika Grejsona Perija 2017, turneju izložbi Percepcije između 2018. i 2019. godine i 77 Million Paintings Brajana Enoa 2018, od kojih su mnoge prikazale radove savremenih britanskih umjetnika zajedno sa djelima sa Zapadnog Balkana.”.⁴³

Ovo je samo jedan djelimičan pregled aktivnosti British Council-a u BiH, iz kojeg se i ovako može zaključiti daje Velika Britanija kulturna velesila.Da i nije ovakve institucionalne kulturno-diplomatske organizovanosti Velike Britanije,dovoljno bi bilo spomenuti da je engleski jezik prvi svjetski jezik, i da ga je nepoznavati jednako biti nepismen.A šta tek reći kada se na primjer spomenu rok bend The Rolling Stones,,Pink Floyd ili Queen.

⁴¹ <https://www.britishcouncil.ba/programmes/arts/cc4wbs>

⁴² <https://www.britishcouncil.ba/programi/umjetnost/film>

⁴³ <https://www.britishcouncil.ba/programi/umjetnost/vizuelna-umjetnost>

Slika 7. Potpisivanje Sporazuma o razumjevanju i saradnji između Biritish Councila u Bosni i Hercegovini i Internacionalnog Burch univerziteta u Sarajevu

7.7. AUSTRIJSKI INSTITUT

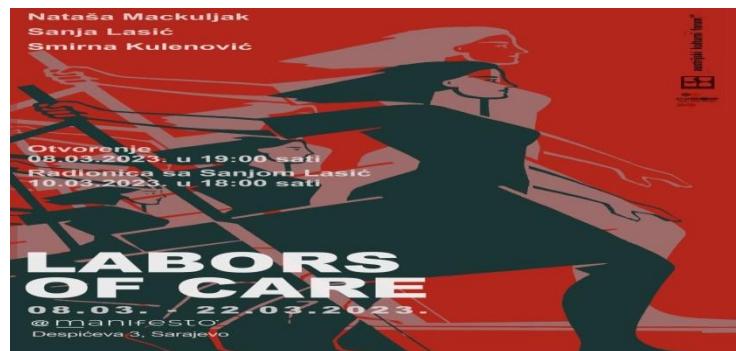
Austrijski institut osnovan je u Sarajevu kao vid dugogodišnje saradnje između ove dvije države. Ovaj institut je osnovan kao društvo sa ograničenom odgovornošću, pa s obzirom na svoju formu kao takvu ovaj institut nudi kurseve njemačkog jezika. "On je 100 % u vlasništvu Republike Austrije. Predstavlja ga Savezno Ministarstvo za evropske i inostrane poslove. Nadzorni odbor je sačinjen od predstavnika četiri ministarstava i Privredne komore."⁴⁴ Osim kurseva koji su u ponudi, ovaj institut se može pohvaliti i čestim organizacajama manifestacija ali i učešća u istim kada je u pitanju promocija jezika, obuka nastavnika njemčkog jezika i svaki vid unapređenja njemačkog jezika. Austrijski institut često sarađuje sa Goethe institutom. S obzirom da su drugi oblici kulturne saradnje, ali i prikazivanja sopstvene kulture i tradicije odsutni pojavila se potreba za osnivanjem posebnog kulturnog centra u kojem će biti predstavljeno sve ono što u samom austrijskom institutu nije moguće prikazati.

Austrijski kulturni forum se osnovao nedavno, pa možemo reći da je njegovo postojanje u odnosu na prethodne kulturne centre dosta kraćeg vremenskog okvira. Samo osnivanje desilo, odnosno svečani čin osnivanja u Pozorištu mladih Sarajevo 3.12.2018 godine. Sjedište Austrijskog kulturnog foruma je u Sarajevu na adresi Džidžikovac 7.

Ambasador Austrije u Bosni i Hercegovini na samom otvaranju ovog kulturnog centra osvrnuo se na ciljeve osnivanja i pojasnio svrhu postojanja. Ambasador Martin Pammer smatra da je

⁴⁴ <https://www.sarajevo-oesterreichinstitut.ba/o-nama/>

zajednička historija ove dvije države plodonosno tlo za razvijanje odnosa i predstavljanje nove platforme savremene austrijske kulture u Bosni i Hercegovini.

Slika 8. Pozivnica na izložbu Labros of Care u organizaciji Austrijskog kulturnog foruma

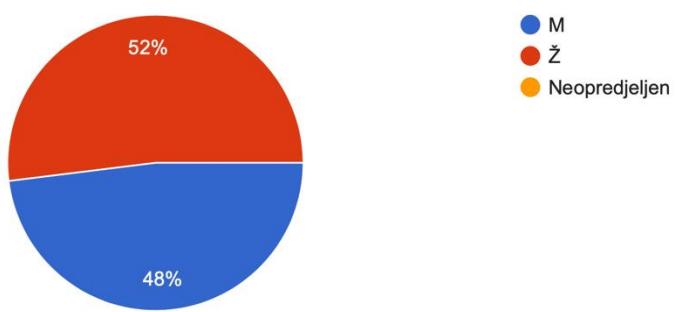
8. EMPIRIJSKA ANALIZA

Empirijska analiza podataka

Za istraživanje ovog rada korištenjem ankete ispitana su ukupno 102 ispitanika. Za potrebe ovog istraživanja u anketi su obuhvaćeni određeni podaci kao što su spol, dob kako bi statistički okvir bio zadovoljen.

Označite pol kojem pripadate.

102 responses

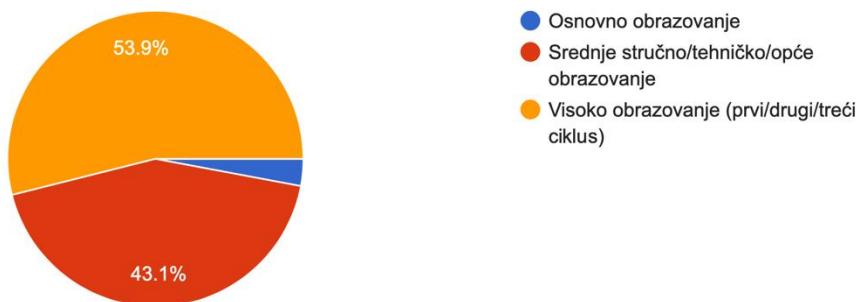

Grafikon 1. Pol

Kao što možemo vidjeti iz dobijenih rezultata o spolu zadovoljili smo spolnu razliku gotovo pa jednakim brojem ispitanika oba spola. Spolna nejednakost je trenutno jedan od aktuelnih društvenih problema koje je veoma zastupljeno u Bosni i Hercegovini, ali i na globalnom nivou.

Označite nivo obrazovanja koje ste završili.

102 responses

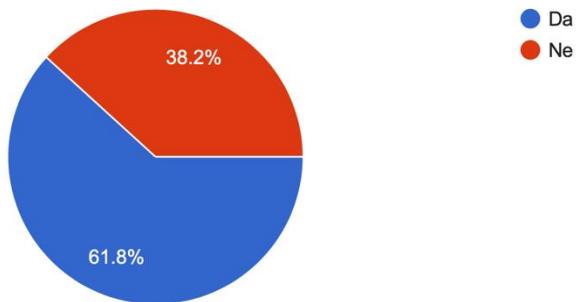

Grafikon 2. Obrazovanje

Kulturni centri u Bosni i Hercegovini se zalažu za što bolje obrazovanje, nudeći razne edukacije, programe, kurseve. Obrazovanje se koristi kao jedan ključ boljeg razumjevanja drugačijeg i drugog. Strah od nepoznatog se oduvijek pripisivao neznanju. Pomoću ove ankete došli smo do zaključka da je broj ispitanika koji imaju samo osnovno obrazovanje starije životne dobi. Također, smo došli do zaključka da ovi ispitanici po najmanje znaju šta su kulturni centri, kojima oni svrsi služe ali i o uticaju kulturne diplomatije u Bosni i Hercegovini. Pozitivan ishod je što većina ispitanika jesu mlađe životne dobi i da su mnogi od njih upravo korisnici kulturnih centara u Bosni i Hercegovini.

Da li znate šta pojma "mehka moć" podrazumijeva?

102 responses

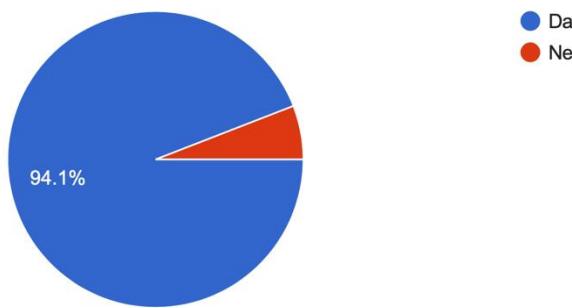

Grafikon 3. Pojam mehke moći

Pojam mehka moć među većinom ispitanika je ipak velika nepoznanica.

Da li zнате šta su kulturni centri?

102 responses

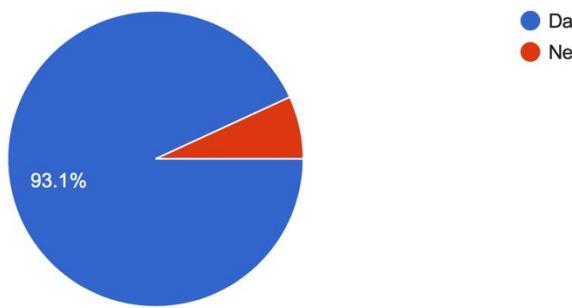

Grafikon 4. Kulturni centri

Pozitivan ishod imamo kada je u pitanju poznavanje pojma kulturni centri.

Da li ste ikada čuli za neki strani kulturni centar u BiH?

102 responses

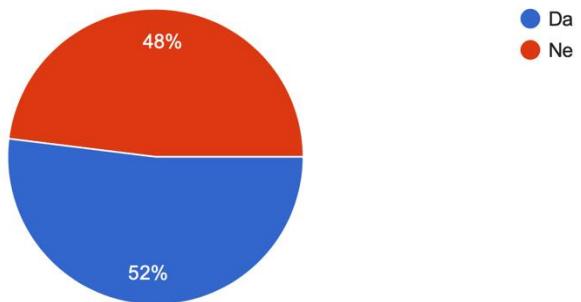

Grafikon 5. Strani kulturni centri

Većina ispitanika je čula za neki od stranih kulturnih centara u Bosni i Hercegovini.

Da li ste ikada bili korisnik nekog od stranih kulturnih centara u BiH?

102 responses

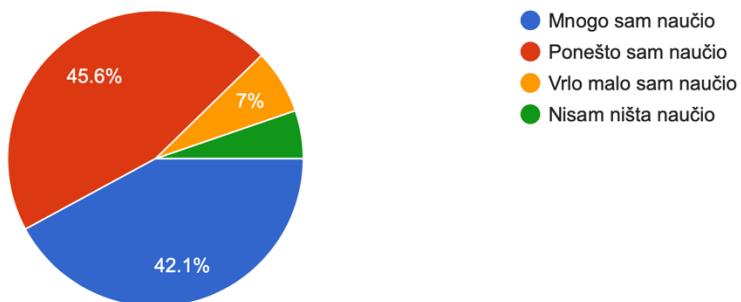
Grafikon 6. Korisnik kulturnog centra

Više od pola ispitanika je bila korisnik jednog ili više kulturnih centara u Bosni i Hercegovini.

Da li ste kroz korištenje usluga i sudjelovanje u aktivnostima određenog kulturnog centra bolje

upoznali se kulturom države iz koje dolazi?

57 responses

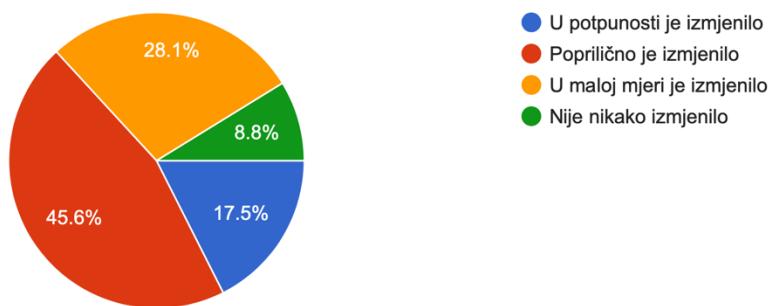

Grafikon 7. Korištenje usluga kulturnog centra

Iz prikazanog dijagrama možemo zaključiti da korištenjem usluga kulturnih centara itekako ima uticaja na građane Bosne i Hercegovine.

Koliko je korištenje određenog kulturnog centra izmjenilo vašu prethodnu sliku o državi iz koje dolazi kulturni centar?

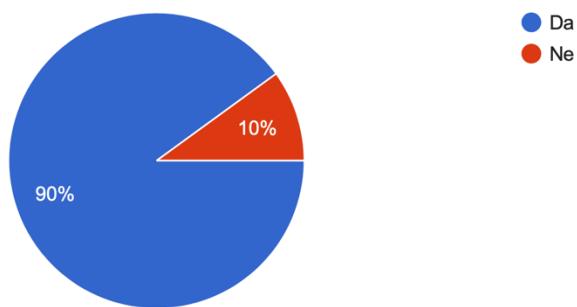
57 responses

Grafikon 8. Slika o državi iz koje dolazi kulturni centar

Na osnovu dosadašnjeg iskustva da li biste ponovo bili korisnik istog kulturnog centra ili nekog drugog?

60 responses

Grafikon 9. Zainteresovanost za nove aktivnosti instituta

Čak 90% ispitanika koji su bili korisnici nekog od kulturnih centara u Bosni i Hercegovini imaju pozitivan stav prema istim.

8.1 Diskusija

Ovim istraživanjem smo dokazali, potvrdili glavnu i pomoćne hipoteze. Kao što smo već spomenuli izvrešeno je ispitivanje ukupno 102 ispitanika. Ovom anketom smo zadovoljili i osnovne parametre koje smo statistički obradili kao što je spol, obrazovanje i godine. Pokušali smo ovom grupom ispitanika obuhvatiti stanovništvo mlađe ali i starije životne dobi da bismo dobili što objektivnije rezultate. Također smo se potrudili da bude jednak broj ispitanika oba spola. Čak 53,9 % ispitanika su visoko obrazovani, 43,1 % su ispitanici sa srednjom stručnom spremom i veoma mali postotak od samo 3% ispitanika sa osnovnim obrazovanjem. Kao što smo spomenuli već, jako je bitno istaći da ispitanici sa nižim nivoima obrazovanja jesu i oni koji znaju vrlo malo o uticaju kulturnih centara, te da su pretežno to ispitanici starije životne dobi. Mehka moć kao pojam idalje je nažalost većini naših ispitanika nepoznanica. Za razliku od kulturnog centra koji je itekako među ispitanicima poznat pojam, čak 94,1 % ispitanika je imao pozitivan odgovor. Ono što nam je u ovom istraživanju bilo jako zanimljivo jeste da smo došli do zaključka da kada pogledamo životnu dob ispitanika da većina ispitanika dobi od 15 godina do 45 godina su bili korisnici kulturnih centara. Čak 52% ispitanika su bili korisnici kulturnih centara i na osnovu njihovih iskustava smo uspjeli da zaključimo da je njihov uticaj itekako veliki. Upoznavanje sa kulturom drugih država sigurno je najbolji način približavanja država jedne drugoj i uticaja jedna na drugu. Ovom anketom došli smo do zaključka da upravo su kulturni centri u Bosni i Hercegovini mesta gdje se prezentira kultura određene države. Veliki broj ispitanika 42,1% je odgovorilo da je mnogo naučilo o kulturi druge države dok su bili korisnici istih. Ponešto da su naučili o kulturi države putem kulturnog centra kojeg su bili korisnik je odgovorilo 45,6%, kao i da su u maloj mjeri naučili samo 7%. Samo je 3,3% ispitanika koji su rekli da ipak nisu ništa naučili o kulturi druge države iako su bili korisnik jednog od kulturnih centara. Postavlja se pitanje da li ovih 3,3 posto ispitanika ipak nisu htjeli nista da nauče. Većina kulturnih centara u Bosni i Hercegovini nude kurseve stranih jezika.

Procenat od 17,5% ispitanika koji su kazali da je korištenje kulturnog centra određene države u potpunosti izmjenilo mišljenje koje su imali prije korištenja kulturnog centra je najbolji pokazatelj stvarnog uticaja kulturnih centara u Bosni i Hercegovini. Čovjek kao društveno biće sklon je da kada mu se poveća znanje u jednoj određenoj mjeri izmjeni mišljenje ili stav o nečemu ali da u potpunosti izmjeni je veoma rijetko. Poprilično je izmjenilo mišljenje 45,6%, dok je 28,1% ispitanika u maloj mjeri izmjenio svoju sliku o državi putem kulturnog centra. Mali

broj ispitanika je kazalo da ipak kulturni centar nije izmjenio prethodnu sliku koji su imali ispitanici prije korištenja istog, svega 8,8%. Analizom ovih statističkih podataka jasno je da je su kulturni centri itekako nosioci mehke moći. Kulturni centri su svojim prije svega pozitivnim pristupom učinili ono što real politika nikad neće moći. Najveći broj ispitanika a koji su bili korisnik nekog kulturnog centra odgovorili su da su bili korisnici Kulturnog centra Kralj Fahd, zatim Goethe institute dok treće mjesto zauzima kulturni centar Yunus Emre. Jedan od razloga zašto su ispitanici naveli ovaj kulturni centar jeste što su sve usluge Kulturnog centra”Kralj Fahd” besplatne što posebno privlači građane. Ono što je posebno privuklo pažnju kada je u pitanju Kulturni centar Kralj Fahd jeste raznolikost ponude za korisnike, od sportskih sadržaja, programiranja, kulturnih sadržaja poput kaligrafije,kursevi stranih jezika ali i ponuda za djecu i to u period ljetnog raspusta u vidu ljetne škole. Kulturni centar Kralj Fahd je otvorio svoj centar i u Mostaru. Ovim istraživanjem smo došli do informacije da se i u Goethe institutu u zadnjih nekoliko godina veoma povećao broj korisnika. Jedan od glavnih razloga navodi se odlazak iz naše zemlje, gdje im certifikat o poznavanju jezika vodeća karta za odlazak. Skoro svi ispitanici imaju pozitivan stav prema kulturnim centrima i podržavaju rad istih. Neki od centara su vise poznati neki manje ali sigurno da se iz godine u godinu ovaj koncept mehke moći sve više služi svrsi zbog koje su i nastali.

9. ZAKLJUČAK

Kulturna diplomatija se pojavila kao potreba jedne real politike. Surova i nekada i nemilosrdna real politika iznjedrila je jednu sasvim suprotnost svojoj klasičnoj prirodi a to je Kulturna diplomatija. Bosna i Hercegovina još uvijek država sa lošim odnosom prema diplomatiji prema tome i kulturnoj diplomaciji, ipak nije naša država ta koja diktira odnose. Ono što trenutno Bosna i Hercegovina ulaže u kulturnu diplomaciju su veoma mali pomaci ali vidljivi, ono što ostaje je nuda da će se ubudućnosti makar „prepisati“ oblik djelovanja drugih država. Iz ovog istraživanja došli smo do zaključka da je Bosna i Hercegovina primamljiva kada je riječ o stranim uticajima na našu državu. Ovakve činjenice potvrđuju navode politologa današnjice da kultura u savremenom dobu ima vitalnu ulogu u međunarodnim odnosima. Kultura koja spaja ili razdvaja mogla bi glasiti neka od budućih istraživanja. Podvlačeći paralelu da što je nekada historijski bio okupator ove zemlje danas je „priatelj“ koji vješto korisiti zajedničku historiju te uticaj i naslijede koje je ostavio nekada davno iza sebe kao glavnu osnovu za svoje djelovanje. Istražujući ovu tematiku došli smo i do zaključka da je kulturna diplomatija stranih zemalja itekako prisutna, i da je njen uticaj ogroman. Nemoguće je a ne primjetiti ulogu kulturnih centara kao oblike mehke moći u našoj državi. Prvenstveno se moramo osvrnuti na obrazovanje. Kulturni centri u Bosni i Hercegovini su institucije koje makar polovinu svojih projekata ulažu u obrazovanje, od osnovnog srednjeg do fakulteta i svih ostalih usavršavanja naučnog oblika. Istraživanjem došli smo i do zaključka da svaki od kulturnih centara pridaje posebnu pažnju za djecu, te organizira razne manifestacije poput dječijih festivala, takmičenja i sl. Smatram da su djeca ta na kojima svijet ostaje, a obrazovano stanovništvo nosioci odluka jedne zemlje. Iako mi se i ne bismo baš uvijek mogli pohvaliti istim, s obzirom da je zadnjih godina mlado obrazovano stanovništvo ali i oni stariji migriralo upravo u neke od zemalja čiji kulturni centri postoje u Bosni i Hercegovini. Promocija svojih država u osnovi kulturnih centara se djeli na dva djela jedan je učenje jezika drugi se odnosi na ostale kulturne manifestacije poput izložbi, koncerata, promocije knjiga, film i svi drugi oblici kulturnih izražavanja. Većina kulturnih centara u Bosni i Hercegovini se sami finansiraju, neke se finansiraju djelomično ali u biti svaki od ovih centara pokušava da uspostavi što više partnera za saradnju. Iza svakog kulturnog centra stoji ambasada kao neki možemo reći nadležni organ. Primjetili smo tokom istraživanja da kulturni centri vremenom sve više žele da utiču na jednom lokalnom nivou. Pokušava se uspostaviti balans, doprijeti do svakog djela stanovništva i svakog grada. Sarajevo jeste centar, i većina dešavanja su upravo u Sarajevu ali bilježi se i rast, odnosno pomak kada su u pitanju drugi gradovi u Bosni i

Hercegovini. Možda običan čovjek ne primjećuje ali u skoro svim kulturnim dešavanjima u Bosni i Hercegovini jednim djelom sudjeluju kulturni centri stranih zemalja. Sarajevo Film festival može se navesti kao jedan od najvećih kulturnih zbivanja u Bosni i Hercegovini i on kao takav je velikim djelom dio kulturnih centara kao partnera ovog događaja koji je na jednom svjetskom nivou jako bitan za promociju Bosne i Hercegovine. Smatram da koliko god je veliki uticaj kulturnih centara stranih zemalja, uopšte kulturne diplomatije u Bosni i Hercegovini da bi to trebali iskorsitit kao našu prednost. Kao što možemo vidjeti kulturna razmjena, saradnja, je zapravo unapredjenje odnosa u međunarodnim odnosima. Danas više nego ikada ranije nisu klasično samo države nosioci javne politike. Vrijeme je globalizacije, svaka korporacija, firma, institucija nosi jedan dio promocije države sa sobom čineći jednu veliku mrežu sa drugim firmama, institucijama i sl. Savremenii međunarodni odnosi počivaju na udruživanju, a mehka moć kulturne diplomatije je trenutno najbolji put za ostvarivanje uticaja i promovisanje svoje zemlje.

LITERATURA

Knjige i naučni radovi

1. Bound, Kirsten ; Briggs, Rachel; Holden, John; Jones ,Samuel 2007, *Cultural Diplomacy: Culture is a Central Component of International Relations. It's Time to Unlock Its Full Potential*, Demos, London
2. Cooper, Andrew, Jorge Heine, and Ramesh Thakur, 2013, *The Oxford Handbook of Modern Diplomacy*, Oxford University Press, Oxford,
3. Costas M. Constantinou, Pauline Kerr, Paul Sharp, 2016, *The SAGE Handbook of Diplomacy*,SAGE Publications Ltd, London
4. Clarke, D. 2020,Cultural Diplomacy. Oxford Research Encyclopedia of International Studies. Oxford University Press, Oxford
5. Cummings, Milton C.2009 . *Cultural Diplomacy and the United States Government: A Survey*, Center for Arts and Culture, Washington
6. Haigh, A. (1974), Cultural Diplomacy in Europe, Council of Europe,Strasbourg
7. McClory.J, 2019. „*The soft power 30,a global ranking of soft power 2019*“,USC Center on Public Diplomacy,Portland
8. Nye ,Jospoh Jr 2009, *Soft Power The Means To Success In World Politics*, PublicAffairs, New York
9. Ryniejska-Kieldanowicz, M..2009. *Cultural Diplomacy as a Form of International Communication*. Institute for Public Relations .Florida
10. Snow, N. 2009, “*Rethinking Public Diplomacy*“. Routledge Handbook for Public Diplomacy. New York.
11. Mark, S. 2008 *A Comparative Study of the Cultural Diplomacy of Canada, New Zealand and India.*, The University of Auckland, Auckland
12. Trommler, F. 2014. *Kulturmacht ohne Kompass: Deutsche auswärtige Kulturbeziehungen im 20. Jahrhundert*. Böhlau Verlag,Viena
13. Tsuprykova.O, 2020, *Cultural Diplomacy as a Soft Power tool in the 21st century*, University of Macedonia, Thessaloniki
14. Tevdovski,Lj.2009, *Cultural diplomacy : An essential and creative component in the toolkit of contemporary diplomacy*, Macedonian Information Centre,Skopje

15. Berger. M ,2008. „Introduction”, Bridge the Gap, or Mind the Gap? Culture in Western-Arab Relations“, *Clingendael Diplomacy Papers No. 15*, Netherlands Institute of International Relations ‘Clingendael’
16. Cull, N. J. 2008. Public diplomacy: Taxonomies and histories. *Annals of the American Academy of Political and Social Science*, 616(1), pp.31–54.
17. Fernández, Silvia María González 2021. „The role of the cultural and creative industries in cultural diplomacy and soft power between China and the European Union“. *Janus.net, ejournal of international relations*. Vol 12, No. 1, pp 31-61
18. Fan.Y, 2008. “Soft power: Power of attraction or confusion?“, *Place Branding and Public Diplomacy* 4:2, Brunel University, Uxbridge, pp. 147-158
19. Gumenyuk, T., Frotveit, M., Bondar, I., Horban, Y., & Karakoz, O. 2021. „Cultural diplomacy in modern international relations: The influence of digitalization“. *Journal of Theoretical and Applied Information Technology*, Vol 99, No. 7, pp. 1549-1560.
20. Goff. M. Patricia 2013 „Cultural Diplomacy“, Cooper, Andrew, Jorge Heine, and Ramesh Thakur (eds), „*The Oxford Handbook of Modern Diplomacy*“, Oxford University Press,Oxford, pp.420-433
21. Jora.L. 2013, „New practices and trends in Cultural Diplomacy“, *Romanian Academy, Institute of Political Sciences and International Relations*, Pol. Sc. Int. Rel., X, 1, p. 43–52, Bucharest
22. Lee, Jack T. 2015 "Soft power and cultural diplomacy: Emerging education hubs in Asia." *Comparative Education* Vol 51. No 3 : pp 353-374.
23. Mark, S. 2009. A greater role for cultural diplomacy ,*Discussion papers in diplomacy*, Netherlands Institute of International Relations“ Clingendael“, Den Haag
24. Mulcahy, K.V., 1999. „Cultural diplomacy and the exchange programs: 1938-1978“. *Journal of Arts Management, Law, and Society*, Vol 29, No 1, pp 7-21.
25. Noor, Fatima and Zahid Ali Khan. 2018 "Soft Power and Cultural Diplomacy as Counter-Terrorism Measure in Contemporary International Politics." *Global Social Sciences Review* Vol 3. No 2 : pp 1-20.
26. Nikšić, Lj 2012 : „Kulturna diplomacija-„meka moć“ u međunarodnoj politici“, *Očuvanje i zaštita kulturno-istorijskog nasleđa Srbije u inostranstvu* Vol IV, Institut za međunarodnu politiku i privredu, Beograd pp.13-43,
27. Nye, J. 2019 "Soft Power and the Public Diplomacy Revisited." *The Hague Journal of Diplomacy* Vol 14, pp.1-14.
28. Rusakova, O., Kovba, D., Gribovod, E., & Popova, N. 2018. „Cultural diplomacy as the intellectual capital of soft power exercised by the Shanghai cooperation organization member states“. *In Proceedings of the 15th International Conference on Intellectual Capital, Knowledge Management & Organisational Learning ICICKM*, University of the Western Cape South Africa (pp. 277-284).

29. Schneider, C. P. 2006 : “ Cultural Diplomacy: Hard to Define, but You'd Know It If You Saw It“, *The Brown Journal of World Affairs* Vol. 13, No. 1 , pp. 191-203
30. Universal Declaration of Human Rights 2015 ,United Nations,New York (https://docs.google.com/viewer?url=https%3A%2F%2Fwww.un.org%2Fen%2Fudhrbook%2Fpdf%2Fudhr_booklet_en_web.pdf)
31. Udo, Jacob.2017 „Cultural approaches to Soft power“, Naren Chitty, Li Ji, Gary D. Rawnsley and Craig Hayden;, *The Routledge Handbook of Soft Power*. Routledge Taylor & Francis, New York, pp 137-143
32. Wyszomirski.M, Burgess.C, Peila.C,2003 „International Cultural Relations: A multi-CountryComparison“, *Cultural Diplomacy Resarch Series*, Ohio State University
33. Zamorano, Mariano Martín 2016: “Reframing Cultural Diplomacy: The Instrumentalization of Culture under the Soft Power Theory”, *Culture Unbound*, Volume 8, Linköping University Electronic Press p.p166–186.
34. Zhou, J. (2022) The Role of British Council in UK Culture Diplomacy. *Open Journal of Political Science*, 12, 612-625.

Internet izvori :

1. <https://www.economicdiplomacy.co.rs/kulturna-diplomatija/> datum pristupa 15.07.2023
2. <https://www.kf-cc.ba/o-centru> datum pristupa 18.06.2023
3. <https://www.kckfmostar.com/stranice/o-centru/2> datum pristupa 19.07.2023
4. <https://www.kf-cc.ba/bs/edu/ljetna-skola-za-djecu> datum pristupa 15.09.2023
5. <https://www.kf-cc.ba/bs/sport/sportska-sala> datum pristupa 10.09.2023
6. <https://www.kf-cc.ba/bs/sport/teretan> datum pristupa 10.09.2023
7. https://www.goethe.de/ins/ba/bs/ueb/auf.html#accordion_toggle_4272410_1 datum pristupa 06.09.2023
8. https://www.goethe.de/ins/ba/bs/ver.cfm?event_id=24973149 datum pristupa 06.09.2023
9. https://www.goethe.de/ins/ba/bs/kul/sup/present-past.html#accordion_toggle_9045575_2 datum pristupa 06.09.2023
10. <https://saraybosna.yee.org.tr/bs/content/poruka-predsjednika> datum pristupa 20.08.2023
11. <https://saraybosna.yee.org.tr/bs/content/upoznajte-tursku-kulturu> datum pristupa 20.08.2023
12. <https://saraybosna.yee.org.tr/bs/content/naucite-turski-jezik> datum pristupa 05.08.2023
13. <https://saraybosna.yee.org.tr/bs/news/16-po-redu-seminar-za-nastavnike-turskog-jezika-u-bosni-i-hercegovini> datum pristupa 05.09.2023
14. <https://saraybosna.yee.org.tr/bs/news/izlozba-sultanske-kosulje> datum pristupa 05.09.2023
15. <https://saraybosna.yee.org.tr/bs/news/jezik-ljubavi-yunus-emre-predstavljamoknjigu> datum pristupa 09.09.2023
16. <https://saraybosna.yee.org.tr/bs/news/koncert-sufijske-muzike> datum pristupa 08.09.2023
17. <http://institutfrancais.ba/bs/ko-smo-mi/> datum pristupa 08.08.2023
18. <http://institutfrancais.ba/bs/ko-smo-mi/> datum pristupa 08.08.2023
19. <http://institutfrancais.ba/bs/zajednicka-partnerstva/> datum pristupa 08.08.2023
20. <http://institutfrancais.ba/bs/kursevi-i-ispliti/kursevi-za-preduzeca-01/> datum pristupa 08.08.2023

21. <http://institutfrancais.ba/bs/kursevi-i-ispiti/kursevi-za-preduzeca-01/> datum pristupa 10.08.2023
22. <http://institutfrancais.ba/bs/kultura-praznik-muzike-banja-luka-i-bijeljina-klo-klo/> datum pristupa 10.09.2023
23. <http://institutfrancais.ba/bs/kultura-dani-frankofonije-2023/>) datum pristupa 10.09.2023
24. <https://www.iran.ba/iranski-konzuli-za-kulturu/> datum pristupa 15.07.2023
25. <https://sarajevo.mfa.ir/bos/viewpage/13998> datum pristupa 15.07.2023
26. <https://www.klix.ba/magazin/kultura/u-drustvu-s-mevlanom-obiljezena-godisnjica-smrti-mevlane-dzelaludina-rumija/141218071> datum pristupa 11.09.2023
27. <https://www.iran.ba/2016/06/06/obiljezen-dan-sjecanja-na-iranske-velikane-firdusija-i-hajama/> datum pristupa 11.09.2023
28. <https://www.klix.ba/magazin/kultura/objavljenaknjiga-elvira-musica-koja-govori-o-prisustvu-perzijskog-jezika-u-bih/200730071> datum pristupa 11.09.2023
29. <https://nubt.ba/iranska-biblioteka/> datum pristupa 07.07.2023
30. <https://www.klix.ba/magazin/kultura/u-drustvu-s-mevlanom-obiljezena-godisnjica-smrti-mevlane-dzelaludina-rumija/141218071> datum pristupa 11.09.2023
31. <https://www.iran.ba/2016/06/06/obiljezen-dan-sjecanja-na-iranske-velikane-firdusija-i-hajama/> datum pristupa 07.07.2023
32. <https://www.klix.ba/magazin/kultura/objavljenaknjiga-elvira-musica-koja-govori-o-prisustvu-perzijskog-jezika-u-bih/200730071> datum pristupa 11.09.2023
33. <https://www.asu.unsa.ba/index.php/en/news/714-sedmica-iranskog-filma-2017> datum pristupa 06.07.2023
34. <https://www.iran.ba/2017/05/10/bh-studenti-filmske-umjetnosti-ucesnici-ovogodisnjeg-talent-kampusa-fadzr-festivala-u-iranu/> datum pristupa 06.07.2023
35. www.britishcouncil.ba/sites/default/files/british_council_brochure_0.pdf datum pristupa 15.08.2023
36. <https://www.britishcouncil.ba/poducavanje> datum pristupa 15.08.2023
37. <https://www.britishcouncil.ba/programi/umjetnost/selector> datum pristupa 15.08.2023
38. <https://www.britishcouncil.ba/programi/umjetnost/mix-the-city> datum pristupa 16.08.2023
39. <https://www.britishcouncil.ba/programmes/arts/cc4wbs> datum pristupa 16.08.2023
40. <https://www.britishcouncil.ba/programi/umjetnost/film> datum pristupa 16.08.2023
41. <https://www.britishcouncil.ba/programi/umjetnost/vizuelna-umjetnost> datum pristupa 17.08.2023
42. <https://www.sarajevo-oesterreichinstitut.ba/o-nama/> datum pristupa 11.09.2023

POPIS SLIKA

Slika 1. Resursi mehke moći (Nye, 2009).....	17
Slika 2. Kulturni centar Kralj Fahd u Sarajevu	26
Slika 3. Goethe institut u Sarajevu	31
Slika 4. Takmičenje u sretljaštvu u organizaciji Instituta Yunus Emre	37
Slika 5. Praznik muzike u Banja Luci u organizaciji Francuskog instituta.....	42
Slika 6. Iranski kulturni centar u Sarajevu	47
Slika 7. Potpisivanje Sporazuma o razumjevanju i saradnji između British Councila u Bosni i Hercegovini i Internacionalnog Burch univerziteta u Sarajevu	53
Slika 8. Pozivnica na izložbu Labros of Care u organizaciji Austrijskog kulturnog foruma.....	544

POPIS GRAFIKONA

Grafikon 1. Pol	54
Grafikon 2. Obrazovanje	55
Grafikon 3. Pojam mehke moći.....	55
Grafikon 4. Kulturni centri.....	56
Grafikon 5. Strani kulturni centri	56
Grafikon 6. Korisnik kulturnog centra	57
Grafikon 7. Korištenje usluga kulturnog centra	57
Grafikon 8. Slika o državi iz koje dolazi kulturni centar	58
Grafikon 9. Zainteresovanost za nove aktivnosti instituta	58

BIOGRAFIJA

Ja sam Nirvana Puran-Turković. Rođena sam u Bosanskoj Gradišci 02.06.1990 godine. Završila sam IV Gimnaziju na Ilijadži. Nakon gimnazije upisujem studij na Fakultetu Političkih nauka u Sarajevu na odsjeku za Politologiju. Nakon redovnog studiranja stičem zvanje Bachelora Političkih nauka 2012 godine.

Odma nakon završetka studija nastavljam na istom fakultetu i upisujem master studij na Fakultetu Političkih nauka usmjerenje Međunarodni odnosi i diplomacija. Pripravnički staž sam završila neposredno poslije i završetka studija 2013-te godine u Općini Ilijadža, u kojoj sam i poslije pripravnicičkog staža povremeno radila na istim poslovima.

Naziv odsjeka i/ili katedre: Politologija / Međunarodni odnosi i diplomatija

Predmet: Kulturna diplomacija

IZJAVA O AUTENTIČNOSTI RADOVA

Ime i prezime: Nirvana Puran Turković

Naslov rada: Uticaj kulturne diplomatiјe stranih zemalja u Bosni i Hercegovini: (Kulturni centri kao sinonimi „mehke moći“)

Vrsta rada: Završni magistarski rad

Broj stranica: 75

Potvrđujem:

- da sam pročitao/la dokumente koji se odnose na plagijarizam, kako je to definirano Statutom Univerziteta u Sarajevu, Etičkim kodeksom Univerziteta u Sarajevu i pravilima studiranja koja se odnose na I i II ciklus studija, integrirani studijski program I i II ciklusa i III ciklus studija na Univerzitetu u Sarajevu, kao i uputama o plagijarizmu navedenim na web stranici Univerziteta u Sarajevu;
- da sam svjestan/na univerzitetskih disciplinskih pravila koja se tiču plagijarizma;
- da je rad koji predajem potpuno moj, samostalni rad, osim u dijelovima gdje je to naznačeno;
- da rad nije predat, u cijelini ili djelimično, za stjecanje zvanja na Univerzitetu u Sarajevu ili nekoj drugoj visokoškolskoj ustanovi;
- da sam jasno naznačio/la prisustvo citiranog ili parafraziranog materijala i da sam se referirao/la na sve izvore;
- da sam dosljedno naveo/la korištene i citirane izvore ili bibliografiju po nekom od preporučenih stilova citiranja, sa navođenjem potpune reference koja obuhvata potpuni bibliografski opis korištenog i citiranog izvora;
- da sam odgovarajuće naznačio/la svaku pomoć koju sam dobio/la pored pomoći mentora/ice i akademskih tutora/ica.

Mjesto, datum

Sarajevo, 04.10.2023.

Ime i prezime

Nirvana Puran Turković